

CANCUNSKI SESTANEK SEVER-JUG:

Medsebojna odvisnost držav terja novo mednarodno gospodarsko ureditev

V mehiškem mestecu Cancunu so se prejšnji teden zbrali vodilni predstavniki 22 razvitih držav in držav v razvoju, da presodijo možnosti, kako bi utrili pot globalnim pogajanjem o novih gospodarskih odnosih v svetu, se pravi o odpravi globalnega in nevarnega prepada med razvitim ter bogatim Severom in nerazvitim Jugom. Sestanek ni imel formalnega značaja in je morda ravnar zaradi tega lažje premostil velike ovire, ki so vsedoselej onemogočale začetek takih pogajanj.

Tudi po „malem vrhu“ v Cancunu izgleda za nujno potrebo reševanje perečega vprašanja gospodarskih odnosov še nikakor niso dovolj obetajoči, da bi od njih že v

bližnji bodočnosti lahko pričakovali konkretne uspehe. Še vedno je med Severom in Jugom prepada rako globok in širok, da ga bo le zelo težko in verjetno šele po dolgotrajnih pogajanjih mogoče vsaj za silo premostiti. Kljub temu pa je doseženi „uspeh“ razveseljavil že zaradi tega, ker je namesto zaostrovanja in spopada prevladal razum in prepričanje o tesni medsebojni gospodarski odvisnosti vseh držav sveta. Predvsem pa so „bogati“ končno razumeli, da niso gospodarji sveta, temveč le del človeštva.

Saj je predvsem krivično naziranje, da bogati lahko delajo prepade revnejšim, doslej poglabljalo prepada med Severom in Jugom,

ko so se razvite države bogatile na račun držav v razvoju, katere so zaradi takega enostranskega izkoriščanja postajale še revnejše. S takšno „logiko“ je Amerika kot najbogatejša država skušala agitirati tudi v Cancunu, kjer pa je predsednik Reagan doživel odločno nasprotovanje ostalih udeležencev. Spoznati je moral, da reševanje perečih vprašanj svetovnega gospodarstva ne more biti omejeno na dajanje pomoči nerazvitim v obliki miloščin, ki jih poleg tega še povezujejo s političnimi in drugimi pogoji, marveč da gre za globalno preureditev v smeri uveljavljanja pravičnejših odnosov med enakopravnimi partnerji.

Ravno spoznanje o medsebojni gospodarski odvisnosti vseh držav — velikih in malih, razvitih in onih v razvoju, bogatih in revnih pa je narekovalo tudi kritično oceno odsotnosti Sovjetske zveze in drugih razvitih držav Vzhoda. Moskovska opravičila, da se ne udeležuje sestanka v Cancunu zato, ker so za nerazvitost krive bivše kolonialne države in zahodni imperializem, očitno niso bila dovolj prepričljiva.

Če bi v kratkih besedah zajeli „uspehe“ cancunskega sestanka, bi lahko navedli na prvem mestu dejstvo, da so vsi udeleženci spoznali in poudarili nujnost čimprejšnjega začetka globalnih pogajanj o novi mednarodni gospodarski ureditvi. Druga pozitivna okolnost je, da morajo biti ta pogajanja v okviru Združenih narodov, torej na najširši svetovni ravni. Končno je treba omeniti še to, da sta oba „tabora“ pokazala dosti večjo prožnost kot doslej, kar brez dvoma lahko bistveno skrajša pot do dialoga. Seveda pa to še ne pomeni, da bo že v dohodnem času prišlo tudi do konkretnih zaključkov.

Ob državnem prazniku počastitev borcev proti fašizmu

Državni praznik Avstrije, ki smo ga obhajali minuli ponedeljek, je bil spet v znamenju najrazličnejših prireditev — vse od svečane vladne seje ter polaganja vencev in zaprisege vojakov do različnih proslav in zlasti športnih podvigov.

Na celovškem pokopališču so predstavniki protifašističnih organizacij spet položili vence pri spomeniku žrtvam za svobodo Avstrije. Kratke svečanosti so se kakor vsako leto udeležili tudi zastopniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Zveze koroških partizanov.

V okviru posebne slovesnosti na sedežu koroške deželne vlade pa je deželni glavar Wagner spet izročil častne znake zaslug za osvoboditev Avstrije, s katerimi je zvezni predsednik Kirchschiäger odlikoval večje število bivših borcev proti fašizmu in žrtev nacističnega nasilja.

Tudi med letošnjimi odlikovanci je precej pripadnikov slovenske narodne skupnosti — bivši aktivni partizani, priporniki in izseljenci. Republika Avstrija jim je izrekla priznanje za njihov veliki delež, ki so ga s svojim bojem in trpljenjem doprinesli za osvoboditev domovine. Odlikovanja, ki jih jim je podelil zvezni predsednik kot najvišji predstavnik države, pa so tudi najboljši odgovor vsem tistim — na žalost še takšni najdejo celo v vrstah naše narodne skupnosti! — ki protifašistični boj partizanov skušajo omalovaževati in obrekovati s tem, da jim podobno kot naši najhujši narodni nasprotniki očitajo, da so se borili za priključitev.

Boj za mir in razorožitev pomeni čut odgovornosti za bodočnost človeštva

Kakor smo v našem listu že ponovno poročali, se mirovno gibanje v evropskih državah čedalje bolj jači in iz tedna v teden zajema širše število privržencev iz vseh slojev družbe ter najrazličnejših političnih in svetovno-nazorskih prepričanj. Mirovno gibanje je tako postalo največja izvenparlamentarna sila, ki po svojem mednarodnem značaju presega ozki okvir ene same države. Vlade in stranke zahodnoevropskih držav tega gibanja ne morejo več ignorirati in v svojih „obrambnih namenih“ ne morejo več mimo te stvarnosti.

Zadnji teden v oktobru je OZN proglašila za teden razorožitve in prizadevanj za mir v svetu. Kljub temu, da so v mnogih državah vladajoči sloji in meščanski tisk zmolčali ta proglas, se je izkazalo, da je bil kljub temu učinkovit. Mogočni mirovni demonstraciji v zahodnonemški prestolnici Bonnu, katere se je udeležilo skoraj pol milijona ljudi, so minuli teden sledile prav tako uspešne demonstracije v Londonu, Parizu in Rimu. Podobno demonstracijo pri-

pravljajo tudi v Madridu, kjer te dni odločajo o vstopu Španije v Atlantski pakt.

Zelja po miru in strah pred vojno sta postala merodajni faktor, ki trenutno tare prebivalstvo Evrope. Že dvakrat v tem stoletju je bila Evropa do tal porušena in trenutni mednarodni položaj je več kot zaskrbljujoč. Zlasti v Evropi se kopiči uničevalno orožje obeh velesil: grozijo ameriške rakete tipa „pershing“ in sovjetske „SS-20“, zlasti pa ogroža bodočnost strahotna nevtronska bomba. Pogovori med obema supersilama o razorožitvi pa so — v krvavem pomenu besede — obtičali na mrtvi točki.

Dolgo časa so se konservativne sile in najzvestejši privrženci agresivne ameriške politike trudili, da bi mirovno gibanje diskreditirali s tem, da so mu podtikavali, da je samo „peta kolona“ Sovjetske zveze, da je na levem očesu slepo in podobno. Toda po zadnjih demonstracijah ter govori in zahtevah na teh mogočnih shodih takšna taktika ne zaleže več, kaj-

ti prireditelji in udeleženci mirovnih demonstracij so enako ožigosali blazno oboroževanje Amerike kot tudi Sovjetske zveze. Glavna zahteva mirovnega gibanja je ta, da Evropa ne sme postati žrtev rivalitet in trenj med obema velesilama in tako so zahteve demonstracij za mir naslovljene tako v Washingtonu kakor v Moskvi: Evropa mora postati področje miru, brez ameriških raket in brez sovjetskih tankov, brez Atlantskega in Varšavskega pakta!

Gre namreč za vse preveč važno vprašanje — ali bo človeštvo preživelo, ali pa bo postalo žrtev blazne oboroževalne tekme, ki dan za dnem požre velikanske vsote denarja, nujno potrebnega za reševanje številnih vprašanj sodobnega sveta. Spričo te usodne alternative pa borci za prav gotovo niso „koristni idioti“, kot bi jih radi ožigosali razni Pusti in podobni politični pustolovci, marveč so izraz vesti današnjega človeštva s čutom odgovornosti za njegovo bodočnost.

Enakopravno sožitje ne sme biti le priložnostna manifestacija postati mora povsod vsakdanja stvarnost

Posebno mesto tako po zunanji obliki kot predvsem tudi po svoji izpovedi so med najrazličnejšimi prireditvami ob avstrijskem državnem prazniku brez dvoma imeli kulturni večeri, ki so jih priredila naša krajevna prosvetna društva. Pod geslom „Dober večer, sosed — Guten Abend, Nachbar!“ so bile to manifestacije enakopravnega dobrososedskega sožitja med pripadniki obeh narodov v deželi. Potekale so v obeh deželnih jezikih ob sodelovanju slovenskih in nemških kulturnih skupin. Kot take so pokazale, da so takšni odnosi vsekakor možni; potrebna je dobra volja, potrebno je medsebojno spoštovanje. Zlasti pa so za takšno sodelovanje potrebni pogoji resnične enakopravnosti. Zato je bilo na teh prireditvah tudi nedvoumno povedano, da nikakor ni dovolj, če v enem ali drugem kraju ob kakšni posebni priložnosti morda res pride do takega sodelovanja — ustvarjeni morajo biti pogoji, da bo resnično enakopravno in prijateljsko sožitje postalo dejstvo povsod in vsak čas!

O prireditvah obširneje poročamo na drugem mestu.

MISLI OB SVETOVNEM DNEVU VARČEVANJA:

Vsak privarčevani šiling prispeva k utrditvi naše samostojnosti

Danes gre proti koncu letošnji „teden varčevanja“ in jutri — kakor vsako leto 31. oktobra — bomo spet obhajali Svetovni dan varčevanja.

Ko bodo denarni zavodi v prihodnjih dneh delali obračune, bodo gotovo spet ugotavljali povečano število hralnih vlog in večje vsote privarčevanih denarjev. Saj prav utrjevanju in širjenju varčevalne zavesti so namenjeni taki dnevi, zavesti, da si bomo doseženo blaginjo ohranili le tedaj, če bomo z razpoložljivimi denarji skrbno in preudarno ravnali.

Ta zavest postaja vedno bolj aktualna tudi pri nas v Avstriji, kjer smo se dolga leta predajali utvari, da živimo na nekem „otoku blaženih“, kjer se nam ni treba bati gospodarskih pretresov. Sedaj, ko se tudi v naši državi množijo znaki gospodarske krize, ko se večja števila podjetij, ki iz takih ali drugih vzrokov odpuščajo delojemalce in se s tem množijo števila brezposelnih, se bomo morali bolj kot doslej zavedati, da je treba pravočasno skrbeti in delati ne le za danes, temveč tudi za jutri. In tej skrbi za bodočnost pravimo — VARČEVANJE.

Gotovo ni nobeno naključje, še manj strankarsko-politična fraza, da je finančni minister Salcher, ko je pred nedavnim predložil parlamentu osnutek državnega proračuna za leto 1982, govoril o „proračunu varčevanja“. Finančni minister je kot državni blagajnik od leta do leta pred vedno večjimi težavami, da dohodke in izdatke vsaj toliko spravi v medsebojno razmerje, da vsakokratni primanjkljaj obdrži v mejah možnega. Ukrepi, ki jih mora pri tem sprejeti v smeri varčevanja, bodo letos oziroma v prihodnjem letu brez dvoma ostrejši kot v preteklosti in bodo občutno prizadeli vsakega posameznega državljanca.

Potreba varčevanja je torej zapoved časa tako za državo, kakor mora biti to tudi za posameznika. Danes, ko imamo še razmeroma visoko zaposlitev in relativno visoko stopnjo blaginje, moramo že misliti na jutri, ko za marsikoga vsega tega morda ne bo več. Pravočasno se je treba zavedati potrebe in koristi varčevanja; priti je treba do spoznanja, da bi nam šiling, ki ga dostikrat zapravljamo tudi po nepotrebnem, lahko že jutri bil v veliko pomoč.

Ravno v tej luči je treba videti tudi geslo, ki so ga ob letošnjem tednu varčevanja objavili naši domači denarni zavodi — Zveza slovenskih zadržug v Celovcu skupaj z včlanjenimi Posojilnicami širom južne Koroške: Vsak privarčevani šiling prispeva k utrditvi naše samostojnosti!

Koroški Slovenci že od nekdaj znano ceniti pomen in vrednost varčevanja. Kot manjšina smo že stoletja izpostavljeni najrazličnejšim oblikam diskriminacije, ne nazadnje tudi načrtnemu gospodarskemu zaporavljanju našega naseljenega prostora. Torej smo bili še v posebni meri prisiljeni skrbeti za razne oblike samopomoči in prav naše združništvo je brez dvoma odigralo in še igra pomembno vlogo pri utrjevanju naše samostojnosti. Kakor gre našim prosvetnim društvom glavna zasluga, da so se kljub fizičnemu nasilju, prefriganemu ponemčevanju in statističnemu raznarodovanju na južnem Koroškem še ohranili slovenski jezik, slovenska pesem in slovenska kultura, tako se moramo v prvi vrsti zahvaliti našim zadržugam, da je še toliko slovenskih kmetij in domov uspešno kljubovalo vabljivim ponudbam in grozečim pritiskom.

V današnjem položaju ima seveda tudi naše združništvo kot stebel gospodarske samopomoči nove, sodobnim potrebam gospodarstva ustrezajoče naloge. Zavedati pa se moramo, da bo svoje naloge kakor v preteklosti, tako tudi danes in jutri uspešno izpolnjevalo samo tedaj in le v tolikšni meri, kolikor bomo v njem videli nosilca naših skupnih prizadevanj.

● Varčevanje pomeni utrjevanje naše samostojnosti: čim več bomo vlagali pri naših posojilnicah, tem več bodo lahko prispevale za razvoj našega gospodarstva.

● Varčevanje pomeni utrjevanje naše samostojnosti: čim bolj se bomo gospodarsko okrepili, tem bolj se bomo lahko upirali pritiskom raznarodovanja in potujčevanja.

● Varčevanje pomeni utrjevanje naše samostojnosti: čim bolj se bo tega zavedal in v tem smislu ravnal vsak posameznik, tem bolj bomo s tem vzajemnim prizadevanjem krepli našo skupnost.

Preprečiti moramo vojno če hočemo, da bo človeštvo preživel

Kakor smo v našem listu že poročali, so Združeni narodi teden od 24. do 31. oktobra 1981 proglasili za teden razorožitve, s katerim so narode sveta pozvali k povečani aktivnosti in odločnejšemu boju proti blaznosti današnje oborožitvene tekme. V tem tednu je prišlo v številnih državah do velikih mirovnih demonstracij, na katerih so odločno protestirali proti neodgovornemu kopičenju vedno novih in strahotnejših orožij ter v tej zvezi obsojali predvsem odgovornost obeh velikih sil — Amerike in Sovjetske zveze — ki nosita glavno krivdo za čedalje nevarnejši položaj v svetu. Na velikih protestnih demonstracijah pa so od obeh velesil še posebej zahtevali, da v Evropi ne nameščata več novih atomskih orožij.

Protesti proti kopičenju orožja, zlasti jedrskega, so zajeli najširše mednarodne kroge ter pritegnili ljude in glede na politično prepričanje. Tudi pri nas v Avstriji se je oblikovalo široko mirovno gibanje in v njegovem okviru se je skupina 184 znanih osebnosti iz političnega, kulturnega in družbenega življenja obrnila s posebnim pozivom, v katerem je rečeno:

Uničevalna sila današnjega orožja je tolikšna, da moramo preprečiti novo vojno, če hočemo, da bo človeštvo preživel.

Kljub temu pa se oboroževalna tekma slej ko prej nadaljuje. Razvijajo in izdelujejo nova orožja. Evropi grozi nov val oborožitve z jedrskimi raketami in družbenega dometa. Našo celino, ki je že danes največji arzenal orožja vseh časov, bi jedrska vojna popolnoma uničila.

Nadaljnja oborožitev ne bi povečala varnosti nobene države, pač pa bi povečala nevarnost uničujoče svetovne vojne. Obstoječi vojaški arzenali pa uničujejo življenja tudi brez uporabe orožja, ker vežejo sredstva, ki so potrebna za izboljšanje položaja v deželah v razvoju; pa tudi v razvitih deželah oboroževalna tekma ovira socialni napredek.

Temu se moramo upreti s tem, da zahtevamo konec oboroževanja in se zavzamemo za razoroževanje in za popuščanje napetosti. V vrsti evropskih dežel so nastala v zadnjih mesecih mirovna gibanja. Nastopajo proti oboroževalni tekmi in zahtevajo pogajanja za omejitev oboroževanja in za razorožitev v Evropi.

Neutrlnost Avstrije nas ne bi varovala pred strašnimi posledicami jedrske vojne v Evropi. Vedno več ljudi spoznava nevarnost, ki nam grozi. Razni pozivi in pobude zrcalijo čedalje večjo pripravljenost, zavzeti se za konkretne korazvetosti Avstrije za ta cilj.

Glavna skupščina Združenih narodov je teden, ki sledi obletnici

šim aktualnim zahtevam.

Zahtevamo:

■ Nobenega novega oboroževanja več. Za mednarodni dialog o zavarovanju miru namesto „politične moči“. Za pogajanja in za uničenje najnevarnejšega orožja na svetu.

■ Konec jedrskemu oboroževanju v Evropi. Za hitra in učinkovita pogajanja med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami Amerike s ciljem, da se obe strani odpovesta nameščanju novega jedrskega orožja in se sporazumeta za zmanjšanje obstoječih sistemov orožja. Evropa mora postati področje brez jedrskega orožja! Vse vlade morajo prispevati nove spodbude za popuščanje napetosti.

■ Za avstrijsko pobudo, ki naj pospešuje mednarodna prizadevanja proti nevarnosti jedrske vojne in ki naj manifestira odklanjanje nevarnega oboroževanja.

■ Proti vsakemu zapletanju Avstrije v oboroževanje in v mednarodno trgovanje z orožjem. Za Avstrijo ne sme biti odločilno kratkovidno stremiljenje za dobičkom, temveč odločnost, nastopiti z vsemi razpoložljivimi sredstvi proti norosti oboroževalnega tekmovanja. Zato: nobenega izvažanja orožja fašističnim in avtoritarnim režimom. Postopno preusmeritev proizvodnje orožja v civilno proizvodnjo.

Razglas je prvotno podpisalo in ga naslovilo na avstrijsko javnost 184 osebnosti. Med njimi so znani publicisti in novinarji, umetniki, visokošolski profesorji in drugi vzgojitelji, vodilni predstavniki raznih organizacij in ustanov, znanstveniki in različni javni delavci. Po politični opredelitvi sega krog teh osebnosti do socialistov in komunistov do katoličanov in strankarsko nevezanih ljudi. Njim se je tekom „tedna razorožitve“ in se jim bo še v bodoče pridružilo na tisoče drugih ljudi iz vseh predelov Avstrije, da skupno protestirajo proti blaznosti oboroževalne tekme ter manifestirajo zahtevo po razorožitvi in zmanjševanju napetosti v svetu — s ciljem, da bi človeštvo živel v medsebojnem spoštovanju in sodelovanju, brez strahu pred novo uničujočo vojno, ki bi spričo današnjega stanja oborožitve brez dvoma pomenila konec človeškega rodu.

Tem protestom in zahtevam se zavestno in iskreno pridružujemo tudi koroški Slovenci.

Akcija za pomoč nerazvitim gorskim predelom

Pred dvema leti je avstrijska zvezna vlada osnovala posebno akcijo za pomoč nerazvitim gorskim predelom. V ta namen je predvidela vlada letno 20 milijonov šilingov; sedaj je bila vsota zvišana na 30 milijonov šilingov letno, akcija sama pa podaljšana za nadaljnja tri leta, tako da bo tekla do leta 1984.

Z vprašanji pospeševanja nerazvitih gorskih predelov v Avstriji se je bavil dvodnevni seminar, ki ga je konec minulega tedna priredil urad zveznega kanclerja v Neumarktu na Štajerskem. Okoli 200 udeležencev, med katerimi so bili župani prizadelih občin, zastopniki dežel in regij ter predstavniki interesnih zastopstev, je razpravljalo o dosedanjih izkušnjah te akcije, obenem pa so posredovali tudi pobude in predloge za nadaljnje projekte.

O posvetu, ki so se ga udeležili tudi predstavniki koroških Slovencev — zastopniki gospodarskih odborov ZSO in NSKS, Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu ter nekaterih naših zadrug in krajevni gospodarskih ustanov — bomo v našem listu še poročali.

„Znamke miru“

Pred tridesetimi leti ob dnevu OZN 24. oktobra 1951 je izšla prva znamka Združenih narodov. Prva leta je OZN izdajala lastne poštne znamke samo na svojem sedežu v Nev Yorku, od leta 1968 izhajajo znamke OZN tudi v Zenevi, od leta 1979 pa se je še Dunaj tudi z izdajanjem lastnih poštne znamk uveljavil kot tretja prestolnica svetovne organizacije.

Znamke Združenih narodov so v pravem pomenu besede mednarodne: v teku tridesetih let je znamke OZN oblikovalo že več kot 500 umetnikov iz več kot 40 držav z vseh celin, tiskali pa so jih v več kot 30 državah.

Znamke Združenih narodov pa so predvsem „znamke miru“, saj so po motivih v veliki večini posvečene najrazličnejšim oblikam boja za mirno in enakopravno sožitje med ljudmi in narodi ne glede na barvo kože, jezik ali politično prepričanje. Tako so na znamkah OZN predstavljene predvsem glavne naloge in dejavnosti Združenih narodov, kot so boj proti rasizmu, boj proti kolonializmu, boj proti mamilom, boj proti lakoti in za večji pridelek hrane, prizadevanja za večjo varnost v zračnem prometu, za raziskave in uporabo vesolja v mirovne namene, za čistejšo okolje, za enakopravnost ženske, za varnost in razvoj otroka itd.

Tako Združeni narodi, ki so s svojo bogato dejavnostjo že zdavnaj postali sestavni del svetovnega političnega in gospodarskega utripa, svoje mirovno poslanstvo že trideset let demonstrirajo tudi z lastnimi poštne znamkami — z „znamkami miru“.

Spomenik žrtvam fašizma je bil odkrit na Dunaju

Dunajski antifašisti so si že dolga leta prizadevali zato, da bi v dunajskem delavskem okraju Favoriten, ki je imel za časa nacizma veliko žrtev, postavili spomenik in se tako dostojno poklonili spominu vseh tistih, ki so v letih krivic in nasilja žrtvovali svoja življenja za zmago pravice, za svobodo in mirno sožitje med narodi. Prizadevanja so končno rodila uspeh in v soboto 24. oktobra so antifašistične organizacije, združene v kuratoriju za odkritje spomenika v spomin žrtvam fašizma na Dunaju, vabile na odkritje tamkajšnjega spominskega obeležja.

Ob spomeniku na Reumannplatzu so se zbrali številni zastopniki protifašističnih organizacij in treh državotvornih strank (SPO, ÖVP in KPA); prišli so mnogi bivši priporniki in borci proti fašizmu, med njimi je bila tudi delegacija Zveze koroških partizanov, ki jo je vodil predsednik Janez Wulfe-Luc;

zastopana pa je bila tudi mlada generacija, ki je pripravljena nadaljevati boj proti vsem oblikam fašizma in nacionalizma.

To je prišlo do izraza tudi v besedah vseh govornikov, ki so zlasti poudarili, da se je nevarnosti fašizma treba pravočasno zoperstaviti; opozorili pa so tudi na nevarno rovarjenje nemškonalističnih krogov proti slovenski manjšini na Koroškem.

Spomenik je odkrila ministrica Herta Firnberg, ki je v svojem govoru naglasila, da je protifašistični boj prava dediščina preteklosti. Poleg sindikalnega pevskega zbora, ki je zapel nekaj antifašističnih pesmi, je svečanost obogatil tudi znani igralec Fritz Muliar, ki je prebral poslovilno pismo žrtve nacističnega nasilja.

Spomenik je v oskrbo in varstvo prevzela dunajska mestna občina.

Obisk naših žena NA KRAJU ŽALOSTNEGA SPOMINA

Pred nedavnim je priredila Zveza slovenskih žena v Celovcu izlet v Slovenijo, kjer so obiskale Svetega Urha pri Ljubljani — zloglasno belogardijsko postojanko, v kateri so na najbolj grozovit način mučili in pobijali pripadnike narodnoosvobodilnega gibanja. Izleta se je kot gost udeležila tudi naša rojakinja Marica Arko-Cola, doma iz Rut nad Bačami in sedaj poročena v Trstu, ki nam je poslala naslednji zapis:

V četrtek 22. t. m. sem se kot gost Zveze slovenskih žena iz Celovca udeležila obiska griča Sv. Urha pri Ljubljani. Pot nas je vodila iz Celovca preko Ljubelja, Tržiča, Kranja proti Ljubljani. Vreme nam žal ni bilo posebno naklonjeno, vendar je izlet po-

tekkel v povsem prijetnem in toplim vzdušju.

Cerkev Sv. Urha, ki je bila priča mučenju in ubijanju slovenskih ljudi, je sedaj krajevni muzej in levo od vhodnih vrat je v steni kamenita ploščica, ki pouči obiskovalca, da cerkev v najmračnejših dnevih naše zgodovine ni služila svojemu namenu. Le zunanji videz cerkve je ostal, ohranjeni so tudi sledovi krogele v cerkvenem stolpu, spomin na vojna leta in žrtve ter trpljenje tistih, ki so branili svojo zemljo in svoj narod in zanje žrtvovali svoje življenje, da bi iz noči njihove smrti vzšlo sonce novega življenja. V njihov spomin se pne na zvišanem prostoru nad cerkvijo spomenik, ki naj nas vse, posebej pa še mladi rod spominja in opominja na to, koliko krvi in trpljenja je bilo treba, da živimo danes v svobodi. Tega bi se morali zavedati sleherni dan in ljubosumno čuvati mir in kulturno sožitje, ne da bi se pri tem odrekli pravicam narodnega razvoja in narodne zavesti.

Po osnutkih akademskih kiparjev Karla Putriha in Zdenka Kalina ter arhitekta prof. Borisa Kobeta se nad velikansko grobnico žrtev, oblikovano v tlakovanem krogu s premerom dvajsetih metrov, dviga kamenit kvader, ki predstavlja simbol trpljenja ljudstva med narodnoosvobodilno borbo. Figurirane skupine v vdolbinah odbitih vogalov predstavljajo talce, begunce, mučence in ranjene borce. Iz še grobege kamna, v katerega je delno še vključeno telo in posamezni deli telesa, se dviga čudovita izklesana podoba — porajajoča se svoboda. Nad tem belim kvadrom pa se odražajo v zraku iz bronave vlite postave ob sprejemu osvoboditeljev: mladenič, ki visoko vihti zastavo s peterokrako zvezdo, ter mati, ki nese malčka borcu nasproti.

Okoli spomenika je gozd, tih in teman, ki bi vedel toliko povedati o tem delu težko preizkušene slovenske domovine.

Naša vrnitev s tega zgodovinsko tako resnega kraja je potekala v svečanem, a tudi prijetnem vzdušju. Seveda na tem obisku v matični domovini nismo pozabili na našo Koroško in vračale smo se z N'mav čez izaro... in s Čej so tiste stezdice... na ustnicah in še bolj v srcih.

Družbeni plan Slovenije za leto 1982 „neizprosno govori, da si ne moremo več delati utvar“

Večine nalog, ki jih je vseboval gospodarski načrt za leto 1981, tako v Sloveniji kot tudi v celotni Jugoslaviji predvidoma ne bodo uresničili v polni meri, predvsem pa bo plačilni primanjkljaj države večji, kot so načrtovali. Zato bodo morali v prihodnjem letu še bolj omejevati uvoz in po drugi strani kolikor le mogoče pospešiti izvoz. To pomeni, da se bodo pogoji gospodarjenja še zaostriili, da bo razvoj še počasnejši in da bo za vse oblike porabe sorazmerno še manj denarja.

S temi ugotovitvami oziroma napovedmi začenja ljubljansko Delo svoje poročilo o seji izvršnega sveta SR Slovenije, na kateri so razpravljali o izvajanju družbenega načrta za leto 1982, obenem pa ocenjevali tudi uresničevanje nalog, ki jih je predvideval načrt za leto 1981.

Vse kaže, da bodo v Sloveniji prvič po letu 1954, odkar statistično spremljajo gospodarska dogajanja, doživeli tako imenovano ničelno rast: osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana v prihodnjem letu, ki ga je obravnaval izvršni svet SR Slovenije, namreč predvideva, naj bi industrijska proizvodnja ostala na letošnji ravni, medtem ko naj bi se družbeni proizvod povečal le za 0,2 odstotka. Ker

bo morala Slovenija v prihodnjem letu svoj uvoz zmanjšati za nadaljnjih 10 odstotkov in obenem izvoz povečati za 6 odstotkov (kot „prispevek“ k zmanjšanju oz. odpravi vsejugoslovanskega plačilnega primanjkljaja), bo seveda treba močno omejiti vse oblike porabe. Tako naj bi se po osnutku resolucije sredstva za naložbe realno zmanjšala za 6,5 odstotka; pri gospodarskih naložbah naj bi zmanjšanje znašalo 2,5 odstotka, pri naložbah za stanovanjsko gradnjo 5 odstotkov, pri negospodarskih naložbah pa celo 25 odstotkov.

Občutno zmanjšanje sredstev za investicije bo seveda imelo za posledico, da bo v prihodnjem letu možno odpreti le malo delovnih mest. Zaposlenost se bo predvidoma povečala le za 0,3 odstotka, kar pomeni, da se bo na novih in izpraznjenih delovnih mestih lahko zaposlilo le okoli 18.000 delavcev. Realni osebni dohodki naj bi ostali na letošnji ravni, medtem ko naj bi se cene povečale za petino. Poleg tega ne izključujejo možnosti, da bi se osebni dohodki — vsaj na določeni področjih — celo zmanjšali. Izvršni svet je pri tem zastopal mnenje, da je treba breme stabilizacije čim bolj pravično razporediti: „da je treba kakovostno, produktivno delo kar najbolje nagraditi, po drugi strani pa tistim, ki delajo slabo, omejiti

socialne pravice in predvsem gotovost, da bodo na takšen način še vedno lahko obdržali delovna mesta.“

„Osnutek slovenske resolucije nam trdo, neizprosno govori, da si ne moremo več delati utvar,“ je rečeno v enem izmed komentarjev, ki so bili objavljeni v zvezi z gospodarskimi načrti za leto 1982. Komentatorji pri tem opozarjajo, da so v Sloveniji in sploh Jugoslaviji v minulem obdobju pogosto več porabili kot pridelali, to pa je privedlo do tega, da so dolgovi rasli. Sedaj bo treba „pasove zategniti“, kar pa vendar ni vzrok za črnoglednost. Čeprav bo gospodarstvo v prihodnjem letu stagniralo, so poudarili v izvršnem svetu SR Slovenije, se po drugi strani ponujajo priložnosti, da vendarle dosežejo tudi kakovostne premike. „Na vseh področjih je še veliko rezerv, ki bi jih bilo moč izkoristiti, če bi bolj organizirali znanje in delo, predvsem pa gospodarili bolj odgovorno.“

Ravno poudarek na večji odgovornosti pa daje gospodarskim načrtom za prihodnje leto tudi nove usmeritve in boljše izgleda. Pri tem pa seveda poudarjajo potrebo, da bo stvari treba izpeljati zares dosledno, brezkompromisno — „v celoti v duhu resolucijskega teksta, četudi se bomo morda zato morali začasno marsičemu odpovedati ali celo boleče zarezati“.

Tudi letos prireditve ob avstrijskem državnem prazniku

„Dober večer sosed!“, je tudi letos bilo geslo prireditev, katere so slovenska krajevna prosvetna društva priredila ob avstrijskem državnem prazniku. To je bilo preteklo soboto in nedeljo na Radišah, v Šentjanžu v Rožu, v Dobrli vasi in v Železni Kapli. Naj že uvodoma naglasimo, da so vse prireditve bile organizacijsko dobro pripravljene in tudi dobro obiskane. Tudi kar zadeva prisotnosti zastopnikov javnega življenja moramo zapisati, da so tem prireditvam dali močan poudarek, saj so le-te med drugimi obiskali predsednik koroškega deželnega zbora Guttenbrunner, rektor celovške univerze univ. prof. dr. Hödl, konzula generalnega konzulata SFRJ v Celovcu Naberžnik in Šandor, avstrijski konzul v Ljubljani Štern, župani z občinskimi odborniki, zastopniki slovenskih kulturnih in političnih organizacij na Koroškem, predstavniki cerkve in drugi.

Na teh prireditvah so poleg domačih zborov in ansamblov sodelovali tudi pevski zbori večinskega naroda. Tako so naša društva tudi praktično demonstrirala kako si stavljajo enakopravno sožitje med obema narodoma v deželi. Prav 26. oktober, ko Avstrija praznuje državni praznik, torej dan, ko so našo deželo zapustile čete zasedbenih sil in ko je država sklenila, da bo krenila na pot nevtralnosti. Kot znano, se je to zgodilo leta 1955, ko je Avstrija podpisala državno pogodbo in s tem dosegla svojo samostojnost. Tedaj pa je v pogodbi bil sprejet tudi člen 7, ki naši narodni skupnosti zagotavlja enakopravnost in vsestranski razvoj. Zato so prav ob državnem prazniku predstavniki naših društev upravičeno nakazali na dejstvo, da člen 7 državne pogodbe še vedno ni izpolnjen. Tako je predsednik SPD „Radiše“ Ludwig Ogris med drugim jasno povedal, da smo sicer kot

otroci slovenskih staršev in to v hiši, katero povsem vzdržujejo iz davkov vseh prebivalcev — tudi slovenskih. Tako početje, je menil

Del občinstva v Železni Kapli

Ogris, mora obsoditi vsak miroljuben človek, saj v takšnih razmerah ne moremo govoriti o enakopravnosti in končno naglasil, da so takšne prireditve, na katerih kažemo dobro voljo, potrebne in koristne, ker prispevajo k boljšemu razumevanju med obema narodoma.

Tudi predsednik SPD „Zarja“ v Železni Kapli Miha Travnik je v svojem pozdravnem govoru opozoril, da koroški Slovenci z vso upravičenostjo praznujemo avstrijski državni praznik, ker je prav naša narodna skupnost doprinesla veliko žrtve v boju proti fašizmu in s tem k osvoboditvi in nastanku neodvisne Avstrije. Miha Travnik je v svojih izjavah posebej naglasil, da moramo prav ob državnem prazniku opozoriti, da člen 7 državne pogodbe še ni izpolnjen in da je 26. oktober pravi trenutek, da na to opozorimo. Govornik se je ob tej priložnosti še zahvalil bivšemu kapelškemu županu Josefu Lubasu, ki je občino vodil več desetletij in ki se je vedno zavzemal in skušal v občinskem merilu vzpostaviti dobre odnose med obema narodoma, kar mu je v gotovih primerih tudi uspelo. Predsednik „Zarje“ je nato še izjavil, da smo koroški Slo-

venci vedno pripravljeni k sodelovanju z večinskim narodom na vsaki ravni, vendar ob enakopravnem upoštevanju slovenskega jezika in kulture.

Najuglednejši govornik prireditev ob državnem prazniku je bil predsednik koroškega deželnega zbora Josef Guttenbrunner, ki je kot tak nastopil v Železni Kapli. Guttenbrunner je v svojem slavnostnem govoru orisal zgodovino nastanka nove avstrijske državne tvornosti, njeno samostojnost in ugled, ki jo je s svojo nevtralnostjo v zadnjem črtstoletju dobila v svetu. S tem v zvezi je omenil tudi nacionalno identiteto, ki je za sleherni narod nujno potrebna. Govornik se je nato bavil tudi z manjšinsko problematiko na Koroškem in priznal,

da je to zelo občutljiva zadeva, saj gre za ohranitev slovenske narodne skupnosti, ki se upravičeno bori za obstoj in za uveljavitev njenih pravic. Guttenbrunner je povedal, da zakon o manjšinah ni najboljša rešitev in da tako kot v drugih vprašanjih tudi v manjšinskem vprašanju nikoli ne moremo govoriti o neki dokončni rešitvi. S tem pa je predsednik koroškega deželnega zbora potrdil, da manjšinska politi-

Tamburaški zbor SPD Šentjanž

ka kot jo prakticirajo koroške stranke, zastopane v deželnem zboru ne more biti v zadovoljstvo prizadete manjšine.

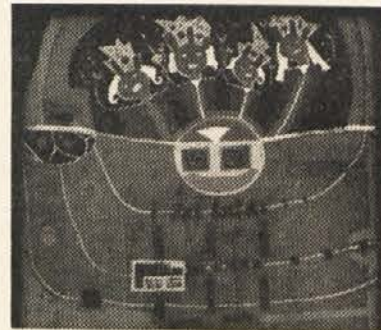
Poleg mešanega in moškega pevskega zbora SPD „Zarja“ so v Železni Kapli sodelovali še mešani zbor iz Ledenic, ki je poleg nemških zapel tudi slovensko pesem in zato bil nagradjen z navdušenim aplavzom. Nadalje so nastopali še moški zbor SPD „Kočna“ iz Sveč, mešani zbor MGZ Železna Kapla in moški zbor SPD „Trta“ iz Žitare vasi. Tudi na Radišah so imeli goste in sicer mešani zbor iz Grebinja, zbor Sängerrunde iz Zrelca in pisatelj Walterja Preballa in Janka Messnerja, medtem ko so domače društvo zastopali moški in mešani zbor ter Radiški fantje. V

Drago Druškovič v svojih slikah razkriva nevidno resničnost

Po razstavah v Grazu, Salzburgu in Slovenjem Gradcu, se mladi koroški slikar Drago Druškovič zdaj predstavlja tudi v Celovcu. Svojih 34 slik, nastalih v zadnjih treh letih, ima na ogled v domu umetnikov. Otvoritev je bila prejšnji torek, le-tej pa je prisostvovalo razveseljivo lepo število ljubiteljev likovne umetnosti, med njimi konzul SFRJ v Celovcu Alfons Naberžnik, predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, vodja manjšinskega oddelka kulturnega referata pri koroški deželni vladi, višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik in mnogo slovenskih rojakov s Koroške in Slovenije, videli pa mo tudi umetnika Valentina Omana in Gustava Januša. Razstavo je odprl predsednik koroškega umetnostnega društva Adolf Scherer, ki je ob tej priložnosti izrazil svoje zadovoljstvo, da pri razstavi gre za dela mladega umetnika z izredno ustvarjalnim zanosom. Scherer tudi ni prikrival, da je umetnik slovenskega porekla. Seveda tega tudi avtor ni zatajil, saj je navzoče nagovoril tudi v materinem jeziku.

In kakšen je umetniški svet Draga Druškoviča? To je povsem abstrakten umetnikov svet, ki ga avtor na tej razstavi predstavlja s slikami na steklo. Opazovalec kmalu spozna, da pri delih gre za intenzivno in prepričevalno umetniško govorico s katero na svoj izviren način upodablja „Svet neke nevidne resničnosti“, kakor umetnik sam zatrjuje. Druškovič je namreč mnenja, da razen sveta, ki ga vidimo, obstaja tudi svet, ki ga s čutom in očesom ne zaznavamo, da pa izven tega obstaja neskončno veliko svetov in da nam prav umetnost omogoča spoznavati in graditi mostove v širše dimenzije in z njimi tudi komunicirati. Ta umetnikova razlaga nevedčemu opazovalcu njegovih stvaritev gotovo pomaga k lažjemu razumevanju umetnikovega vizualnega sporočila. Ob slikah Draga

Druškoviča dejansko nastane občutek, da njegove slike razkrivajo novo razsežnost umetniške fantazije, ki v prikazanih podobah dobivajo resničnost. Kljub temu umetnik ne zahteva absolutne fiksacije njegovih posameznih motivov, vsaj v tej razstavi ne, ko gledalca, sicer z eno in isto tehniko, a z vsakim delom posebej popelje v nove, čestokrat povsem nasprotujoče si svetove. Kljub temu razstava de-

luje kot zaokrožena celota in obiskovalcu zapiše močan vtis, tudi še dolgo potem, ko je zapustil razstavne prostore. Prav v tem pa se tudi odraža močna umetnikova govorica, pri čemer seveda intenzivni barvni kontrasti prispevajo svoje.

Umetnik Drago Druškovič odkrito priznava, da se ob kreiranju svojih motivov uči pri otrocih, ki so že po naravi nadarjeni oblikovalci iskrenega in nepokvarjenega sveta. In prav ta iskrenost govori tudi iz slik Draga Druškoviča. In to ga dela tudi za izvirnega in doslednega kronista svetov, ki so nam zastrti s pajčolanami temne resničnosti življenja, polnega krutega dejstva, da se vse preveč pehamo samo za tistim vidnim, ki nam jemlje čas za doživljanje lepote. Še sama ta ugotovitev dovoljuje, da priporočimo prestopiti prag doma umetnikov in vsaj za nekaj trenutkov pogledati razstavo Draga Druškoviča in pozabiti vsakdanjost.

Šentjanžu v Rožu so nastopili tamburaši domačega SPD, AGV Harmonie, cerkveni pevski zbor in domači besedni ustvarjalci Turk Jozi, Pscheider Marija in Pečnik Miha.

Če smo uvodoma zapisali, da so na prireditvah govorili tudi predstavniki občin, potem to velja za Dobrolo vas, kjer je kot pokrovitelj prireditve govoril župan Adolf Hafner v obeh deželnih jezikih, medtem ko je besede pozdrava povedal predsednik Tine Wastl, povezoval sporeda pa je opravil dr. Reginald Vospornik. Tudi v Šentjanžu v Rožu je spregovoril župan direktor Otmar Baurecht v obeh deželnih jezikih, občinstvo in goste pa je pozdravil Hanzej Weiss, ki je tudi obrazložil pomen in namen prireditve ob avstrijskem državnem prazniku.

Zaključno lahko ugotovimo, da so slovenska prosvetna društva s temi prireditvami, katere je skupno obiskalo okoli 800 ljudi, pokazala pripravljenost za sožitje obeh narodov v deželi in kako si predstavljamo enakopravnost in razumevanje s strani večinskega naroda.

V Dobrli vasi so kot gostje sodelovali kvartet iz Šentruperta, moški zbor „Franc Leder Lesičjak“ iz Globasnice in mešani zbor domačega društva SPD „Srce“.

Upajmo, da bo vzajemnost, ki je vladala na prireditvah ob avstrijskem državnem prazniku v kulturnih dvoranah, našla zgled tudi v vsakdanjem življenju južne Koroške.

Mešani pevski zbor iz Grebinja

Predsednik koroškega deželnega zbora Josef Guttenbrunner

ljudje vsi enaki, vendar se Slovenci na Koroškem razlikujemo v tem, da se moramo stalno boriti za naš narodni obstoj in za svojo materino besedo, za obstoj slovenske kulture. V nemškem delu svojega govora pa je še posebej omenil velikovški primer, ko so prepredili, da bi v tamošnji mestni hiši nastopili

Mešani pevski zbor SPD „Srce“ v Dobrli vasi

IZ PROGRAMA SKUPNOSTI JUŽNOKOROŠKIH KMETOV:

Tudi v kmetijski zbornici za narodno enakopravnost

Skupnost južnokoroških kmetov v svojem programu zavzame stališče tudi do vpašanja zdravstvenega in socialnega zavarovanja ter narodnostne enakopravnosti v okviru koroške kmetijske zbornice. V programu se glasi:

Pri zdravstvenem in socialnem zavarovanju se zavzemamo za:

● Ukinitve dosedanjega 20% samoprispevka in obstoječih gmotnih storitev pri zdravljenju. 100% -no kritje vseh stroškov za zdravljenje s strani kmečke-bolniške blagajne.

● Slehera izplačana kmečka pokojnina se mora zvišati vsaj na eksistenčni minimum. Krajšanje naj se izvede šele tedaj, če ima preživetkar zapisanih več kot 2 ha.

● Mali in gorski kmetje, ki so zaposleni izven kmetijstva naj se oprosto plačevanja prispevka kmečki bolniški blagajni.

Tudi v koroški kmetijski zbornici narodna enakopravnost

Skupnost južnokoroških kmetov se poleg ostalega bori kot demokratična volilna skupnost tudi za enakopravnost slovenskega jezika v javnem življenju, torej tudi v koroški kmetijski

zbornici. Znano je, da do sedaj našemu zastopniku ni bilo dovoljeno spregovoriti v svoji slovenski materinščini.

Prav tako glasilo zbornice ne objavlja slovenskih člankov in le zelo redko poroča o dogodkih med koroškimi slovenskimi kmeti.

Zahtevamo:

● da se prizna slovenščina kot uradni jezik v smislu člena 7 avstrijske državne pogodbe tudi v koroški kmetijski zbornici ter na sejah njenih odborov;

● da postane glasilo zbornice „Kärntner Bauer“ tudi organ slovenskih kmetov na Koroškem: zato mora biti dvojezično.

● da se podpirajo iz pristojbine, ki jo pridno plačujejo tudi slovenski kmetje, tudi slovenske mladinske organizacije, ki združujejo podeželsko mladino, ne le nemška „Landjugend“ ter

● da obvladajo in uporabljajo tzv. pospeševalci v dvojezičnih predelih Koroške v odnosu s prebivalstvom tudi slovenščino.

Kandidati SJK za volitve v kmet. zbornico

Grainer Raimund

Vodi kmetijo staršev v Podrožah, južno od Globasnice, ob poti, ki vodi proti Lužam. Bavi se predvsem z govedorejo in rejo prašičev. Greinerjevi so včlanjeni v pliberški kro-

žek za rejo prašičev, ki šteje danes 45 članov. Približno polovica posestva so travniki, na ostali površini pa pridelujejo žito. Raimund Greiner, katerega trije otroci obiskujejo slovensko gimnazijo, pa je zaposlen že 16 let tudi kot kontrolor pri kontrolnem društvu za pospeševanje živinoreje.

Raimund Greiner kandidira na 7. mestu Skupnosti južnokoroških kmetov.

Tschertou Lovrenc

Tschertou Lovrenc je gorski kmet v Slovenjem Plajberku, v občini Borovlje. Svoje kmetije zaradi velike strmine ne more obdelovati do cela s stroji. Težko ročno delo je na gorski kmetiji še danes na dnevnem redu. V počitnicah mora prijeti vsa družina za delo, da se pokosijo hribi in se spravi seno. Lovrenc Tschertou je prisiljen, da hodi kot gozdni delavec vsak dan na de-

lo. Sama kmetija ne donša dovolj prisluzka.

Zapostavljenost gorskih kmetov pri nabavi strojev, ki so v primerjavi s tehnologijo za ravnino zelo dragi in niso preveč zmogljivi, ga močno obremenjuje. Tudi z infrastrukturo ni zadovoljen; težave in dolge dovozne poti delajo velike preglavice vsem gorskim kmetom. Njih vzdrževanje je drago in država ne daje dosti podpor.

Lovrenc Tschertou kandidira za volitve v kmetijsko zbornico na 8. mestu Skupnosti južnokoroških kmetov.

Božič Franc

Pred dvema leti je prevzel očetovo kmetijo, osredotočil se je predvsem na proizvodnjo mleka in govedorejo. Oddaja mlekarni mleko visoke kvalitete, bremen ga pa kontingiranje mleka. Svoj kontin-

gent je skušal zvišati ob prevzemu kmetije, kar mu pa niso odobrili. Zato je za odpravo kontingiranja, ker kmetu na ta način odtegnje toliko, da se mu skoraj ne splača več oddajati mleka, to občuti predvsem mali kmet. Včlanil se je v združenje za rejo živine, ki mu garantira višjo ceno pri odkupu živine. Kmetijo, na kateri pomaga-

KOROŠKI PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR

v a b i

ob prvi obletnici svojega obstoja in uspešnega delovanja na

koncert partizanske in delavske pesmi

ki bo v nedeljo 8. novembra 1981 ob 14.30 uri v srednji dvorani Doma glasbe v Celovcu.

Na koncertu bo sodeloval tudi moški pevski zbor „Janko Vincenc-Harkov“ iz Radelj ob Dravi.

Oba zbora vodi prof. Branko Čepin.

Vsi prisrčno vabljeni!

2. srečanje tamburaških skupin Slovenije

V nedeljo 25. oktobra je bilo v Cirkovcah pri Ptuj 2. srečanje tamburaških orkestror Slovenije, ki ga je priredilo PD Cirkovce pod okriljem „Zveze kulturnih organizacij Slovenije“. Izmed 48 zelo aktivnih skupin, ki delujejo širom Slovenije, se je pomerilo v nekakšnem finalu 10 orkestror iz različnih slovenskih krajev, medtem ko so zamejske Slovence iz Koroške zastopali tamburaši SPD „Jepa-Baško jezero“ iz Loč. Dobro obiskana dvorana v Cirkovcah je pričala o velikem zanimanju tamkajšnjega prebivalstva in gostov iz drugih krajev za glasbeno ustvarjalnost te vrste.

Ze sama izbira komadov, ki so jih igrale posamezne skupine, ni le zrcalila pestrost matične domovine, njenih prelepih krajev, njenih ljudi in njene slavne zgodovine marveč je zajela tudi klasične skladbe, svetovnoznanih komponistov. Naravnost presenetljivo je bilo na primer slišati „Sanjarjenje“ Roberta Schumanna na teh, vendarle preprostih instrumentih; a tako z občutkom podano, da bi ob nekaj domišljiji imel vtis poslušati izvajanje simfoničnega orkestra. Kako se iščejo vedno spet nove poti tamburaške glasbe, so predstavili nekateri ansambli z vključevanjem dodatnih instrumentov, kot na primer: harmoniko, violino, melodiko in flavto. Zanimivi so ti poizkusi in vsekakor uspešni, saj se omenjena glasbila ob ustrezni priredbi skladbe zelo harmonično ujema z ostalim orkestrom. Neke vrste originalnost so predstavljali tudi Ločani s skladbo „Fala“ v priredbi Damira Zajca v kateri so združili instrumentalno in vokalno komponento ter z izvedbo želi veliko odobravanja. Tako ni bila ta revija tamburaških orkestror v prvi vrsti le neko tekmovanje za čimboljše ocene, temveč je bila zgovoren odsev nad-

povprečne kvalitete in visokega nivoja tamburaške glasbe. Pokazala je enkrat več, da tamburica ni le preprost instrument, namenjen za izvajanje preprostih skladbic in domačih viž, ampak, da je z temeljitim vadenjem brez dvoma sposobna tudi za zelo zahtevno klasično glasbo.

Na koncu je predsednik „Zveze kulturnih organizacij Ptuj“ tov. Stane Stanič opozoril na razveseljivo dejstvo tako močnega razmaha te glasbene dejavnosti v zadnjih letih, ki ima svoje vzroke prav v tem, ker ta vrsta glasbe nekako najbolj odgovarja našemu človeku in mu je tudi najbolj dostopna. Izrekel je zahvalo vsem nastopajočim, zaželel jim čimveč uspeha pri nadaljnjem delu in končal z upanjem na skorajšnje veselo svidenje.

Bogati na novih izkušnjah in polni lepih vtisov smo se vračali skozi jezenski večer na Koroško. Jožko Hudl, podpredsednik SPZ, ki nas je spremljal, nas je na povratku seznanjal z znamenitostmi teh krajev, nam povedal vtise srečanja in bil poln pohvale nad našimi neumornimi tamburaši. Zato pridno naprej po tej poti, mladi umetniki iz Loč! F. Č.

Borštnikovo srečanje - največja gledališka prireditev Slovenije

V sredo 21. oktobra se je v Mariboru pričelo tradicionalno 16. Borštnikovo srečanje. Pričeli so ga s sejo skupščine Borštnikovega srečanja na kateri so podelili za služnim gledališkim akterjem listine, značke in plakete. Ta svečanost se je odvijala ob navzočnosti vodilnih družbeno političnih delavcev SRS in mariborske občine ter iz zamejstva. Ob tej priložnosti so v avli SNG Maribor odkrili tudi doprni kip pokojni igralki Savi Severjevi ter odprli razstavo slovenskega gledališča v času NOB.

Letošnje Borštnikovo srečanje je otvoril ansambel SNG Maribor s Pirandelovo igro Nocoj bomo improvizirali. Poslej pa so se dan za dnem vrstile številne predstave po vsej vzhodni Sloveniji. Tako je oz. bo na desetisoče ljubiteljev imelo priložnost videti skupno kar 142 prireditev, od tega 22 najboljših

predstav slovenskih poklicnih gledališč. Predstave potekajo v 40 krajih, mestih, šolah, delovnih organizacijah, bolnišnicah in celo na kmetijah. S tem bodo dejansko splošno povsem dosegli namen te velike gledališke prireditve, namreč, da gledališče pride do gledalca.

Na Borštnikovem srečanju sodelujejo vsa slovenska poklicna, polpoklicna in amaterska gledališča od Trsta, Ljubljane, Celovca do Maribora. Koroško bo na tej prireditvi zastopala skupina Mladje slovenske gimnazije v Celovcu z igro Miroslava Košute Štirje fantje muzikantje. Ob tej priložnosti obžalujemo, da v okviru Borštnikovega srečanja ne pride do kakšnega gostovanja tudi na Koroškem, kot je to svojčas že prakticirala Slovenska prosvetna zveza.

Letošnje Borštnikovo srečanje pa je pomembno tudi zaradi tega, ker je posvečeno 40-letnici Osvobodilne fronte slovenskega naroda in vstaje jugoslovanskih narodov ter 150-letnici rojstva Frana Levstika. Pokrovitelj letošnjega Borštnikovega srečanja pa je tovarna vozil in toplotne tehnike „Boris Kidrič“ v Mariboru.

Interesna skupnost Mladja pozdravlja podporo s strani ZSO

Interesna skupnost Mladja nam je poslala naslednjo izjavo s prošnjo, da jo objavimo v našem listu:

Dne 13. 10. 1981 je Zveza slovenskih organizacij sklenila finančno podpirati revijo Mladje v višini stroškov za eno številko letno. Interesna skupnost za ohranitev Mladja pozdravlja to odločitev in jo pojmuje kot pozitiven korak naprej v smer rešitve finančnih problemov revije. Hkrati pa upa Interesna skupnost, da je odločitev ZSO neke vrste signal za druge slovenske organizacije, ki so razvoj okoli Mladja doslej le rezervirano opazovale, ne da bi se vključile v akcijo za ohranitev revije. Izdajatelji Mladja poudarjajo, da želijo sodelovati z vsemi organizacijami, ustanovami in posamezniki, ki jim je do razvoja in rasti edine slovenske kulturne revije na Koroškem. Njihov odnos do slovenske kulture na Koroškem bo treba meriti tudi na idejnih in materialnih prispevkih, ki so jih pripravljene dati za produktivno sodelovanje z Mladjem.

Za Interesno skupnost Mladja:
Maja Haderlap, Jani Oswald, Olga Vouk

Naj v tej zvezi še kratko nakažemo razvoj, ki je privedel do zgoraj omenjenega sklepa ZSO o podpori revije Mladje.

Ko se je Mladje zaradi finančnih, pa tudi drugih težav znašlo v položaju, da je njegov prejšnji urednik Florjan Lipuš s „črnim Mladjem“ napovedal ukinitve revije, so se nekateri sodelavci povezali v Interesno skupnost za ohranitev Mladja ter poskrbeli za izid nove številke revije. ZSO in SPZ sta potem člani te interesne skupnosti povabila na razgovor, ki je bil 24. 8. 1981. Ob tej priložnosti sta obe naši organizaciji izrazili načelno pripravljenost podpreti prizadevanja mladjevcov, katerim pa sta posredovali tudi že konkretne predloge, kako bi bilo mogoče zagotoviti neovirano nadaljnje izhajanje Mladja. Tako je bila predvsem narejena tudi ponudba, da bi vso tehnično in finančno skrb za Mladje prevzela Založniški odbor pa bi imel na skrbi le ka in tiskarska družba Drava, uredvsebino revije — in to brez vsakega vmešavanja ali omejevanja, kot je bilo na pogovoru izrecno poudarjeno. V okviru te ponudbe je ZSO zagotovila denarno podporo v višini stroškov ene številke v letu, pod pogojem, da bi mladjevci v letu izdali najmanj

štiri številke revije. Medtem ko je SPZ izrazila pripravljenost, da prevzame naročila revije za včlanjena društva oz. društvene knjižnice, sodelavce Mladja pa je povabila k sooblikovanju raznih kulturnih prireditev in proslav.

Na te predloge in ponudbe je Interesna skupnost za ohranitev Mladja odgovorila dne 6. 10. 1981 ter sporočila, da pripravljeno obih organizacij pozitivno sprejema, vendar pa se za konkretno obliko ponujene materialne pomoči (da bi izdajanje in zalaganje revije prevzela založba Drava) „tudi po ponovnem in temeljitim razmišljanju nismo mogli ogreti“. Mladjevci so se — kakor so pisali — odločili za samoupravljanje Mladja, ker menijo, „da samo neodvisna revija lahko idejno raste in uspeva v našem mnogokrat le nekulturnem kulturnem prostoru“. Ob enem so ZSO prosili, da uresniči svojo načelno pripravljenost ter prispeva denarno podporo v višini stroškov za eno številko v letu. Svojo odločitev je Interesna skupnost za ohranitev Mladja podkrepila s prepričanjem, da je ta rešitev politično boljša tako za Mladje kakor za ZSO — „upošteva namreč načela neodvisnosti, nestranskarstva in frontovstva ali bolj rečeno akcijske enotnosti“.

POLOŽAJ ŽENSK V DANAŠNJEM SVETU

Za enakopravnost žensk predvsem tudi na delovnem mestu

Na svetovnem kongresu žensk v Pragi (glej poročilo v SV dne 23. 10. 1981) sem imela možnost, da se v komisiji „Ženska in delo, vključno ženska na podeželju“ seznanim s položajem žensk vseh celin sveta. Glavna tematika komisije, ki jo je izvrstno vodila Indijka Krishan Parvati, je bila borba žensk za uveljavitev načel kot so: enake plače za enakovredno delo, enaki delovni pogoji, ukrepi zaščite materinstva, izboljšava delovnih pogojev, odprava stereotipnih pogledov na spolne razlike v zvezi z izvajanjem poklica itd.

Vedno več žensk zapušča ozke okvire družine in se vključuje v delovni proces. Po cenitvah Mednarodne organizacije dela je danes na svetu 575,7 milijona žensk zaposlenih, to je za 231 milijonov več kot v letu 1950. V letu 1950 je znašal delež žensk 31,3 % vseh delovnih sil, 25 let pozneje se je delež zvišal na 35 %.

Kot posebno nezadovoljivo je predsednica komisije označila položaj ženske v kapitalističnih državah in v deželah v razvoju, kjer pravice žensk v delovnem procesu niso zagotovljene in kjer so ženske prve žrtve brezposelnosti. Temu nasproti je postavila položaj ženske v socialističnih deželah, češ, da v letih ženske uživajo „popolno“ enakopravnost. To je poudarjala tudi večina žensk iz socialističnih dežel.

Meni osebno se zdi takšna ugotovitev le nekoliko preveč poenostavljena in gotovo ni odraz stvarnega položaja. Ne dvomim, da ženske ne uživajo popolne formalnopravne enakopravnosti. To je povsem jasno in to dokazujejo tudi razne uradne statistike. Tako so ženske bolj zastopane v delovnem procesu, se v večji meri usmerjajo v t. i. „moške“ poklice in tudi v večji meri zasedajo višje funkcije, kot pa to velja za ženske v kapitalističnih deželah oz. deželah v razvoju. Socialistične dežele so na takšen razvoj posebno ponosne brez dvoma jim je tudi veliko uspelo. Toda — tudi v socialističnih deželah ne moremo govoriti o t. i. „popolni enakopravnosti“. Moški igrajo še vedno na skoraj vseh področjih javnega, družbenega in političnega življenja povsem dominantno vlogo in so v vodilnih pozicijah nadpovprečno zastopani. Zanima me tudi število moških, ki se usmerjajo v t. i. tipičen tradicionalne „ženske“ poklice. Socializem je sicer ustvaril pogoje, ki omogočajo

ženski enakopravno udejstvovanje na vseh področjih javnega življenja, gotovo pa mu še ni uspelo podreti vladajoče patriarhalne strukture v teh deželah in s tem povezano obstoječo močno neenakost med spoloma, predsodke, zastarele tradicionalne poglede na vlogo ženske itd. To bi morala biti tudi ena bistvenih nalog socialističnih dežel za doseg „popolne“ enakopravnosti žensk.

Ugotovila sem tudi, da se ženske iz dežel v razvoju nešteto krat veliko bolj odločno in bolj ostro borijo za „malo več pravic“ kot ženske v razvitih industrijskih deželah. Borba za enakopravnost, prav posebno pa način te borbe, se v teh dveh „svetovih“ bistveno razlikujeta. Zakaj? Če primerjamo položaj žensk v visoko industrializiranih deželah s položajem žensk v razvojnih deželah, kjer vladajo lakota, brezposelnost, nepismenost in velikokrat tudi še diktatura, je to povsem jasno. Ženske v teh deželah se v prvi vrsti ne borijo za svoje lastne pravice, ampak za osnovne življenjske pravice svoje družine, svojega naroda. Tudi tukaj bodo morale biti ženske pozorne, da ne bodo cne in njihove človeške pravice ostale ob strani tudi tedaj, če se bodo znašle v sistemu demokracije, v katero postavljajo ravno ženske iz dežel v razvoju največje upanje. Zgodovina je polna žalostnih primerov.

Za ilustracijo bi navedla nekaj značilnih konkretnih primerov:

INDIJA: V Indiji ženske ne uživajo nobenih pravic. 87 % žensk je zaposlenih v kmetijstvu, kjer delajo pod najtežjimi pogoji na riževih in tobačnih plantažah. V zadnjem času se delo na plantažah vedno bolj mehanizira, kar ima za posledico številno brezposelnost žensk. Po uradnih statistikah je danes v Indiji okrog 2 milijona brezposelnih žensk, leta 1979 jih je bilo še en milijon. Posledica tega je tudi, da

se veliko deklet prodaja v bordele. Važen pogoj za spremenitev tega stanja vidijo predstavnice Indije v prvi vrsti v odstranitvi nepismenosti (samo 18 % žensk v Indiji zna brati in pisati). Ob teh ugotovitvah pa beležijo predstavnice Indije vedno večjo udeležbo žensk v emancipacijskih gibanjih, v borbi proti zatiranju in neenakosti, ki polagoma vodijo do odstranitve fevdalnih struktur.

MEHIKA: Predstavnica Mehike je govorila o posebno nezadovoljivem stanju žensk na podeželju. „Naši kmetje živijo v revščini in analfabetizmu, brez zdravniške oskrbe. Ženska je zelo važna delovna sila. Če se njeno delo na polju konča, se po njeni vrnitvi v dom začne njeno nadaljnje delo do trenutka, ko od vsega truda in naporega dela zaspi“. Velik poudarek je dala borbi proti alkoholizmu, kateremu so naklonjeni predvsem moški, ki iščejo izhod iz nezadovoljivega položaja, pod katerim še prav posebno trpijo ženske. Vsi pozivi ženskih organizacij po omejitvi prodaje alkoholnih pijač, po večji skrbi za graditev otroških igrišč in po boljših možnostih oblikovanja prostega časa so ostali brez odmeva.

ZIMBABWE: Afriška država Zimbabwe se je šele pred dvema letoma osvobodila izpod Smithovega rasističnega režima. Po dosegu neodvisnosti dežele so v ustavi zagotovljene ženski vse pravice in prepovedane vse oblike diskriminacije. Kljub temu je še veliko ovir, kot n. pr. premaganje starih predsodkov in tradicij. Ženske morajo še vedno nositi pajčolan in če vedno prevladuje mnenje, da je mesto žensk v hiši. Le malo podjetij je pripravljenih zaposliti tudi ženske, kar je seveda tudi posledica dolgoletnega kolonialnega in zatiralnega režima. Predstavnica žensk Zimbabwe je pozivala OZN, mednarodne organizacije in vse navzoče, da jih podprejo v njihovi borbi za enakopravnost.

ČILE: Predstavnice čilenskih žensk so prišle ilegalno iz svoje dežele in opisale nedostojne razmere pod fašistično diktaturo Pinocheta. Medtem ko se je mala skupinica ljudi preobilo obogatila, živi večina ljudi v bedi in revščini. Vsak dan se kršijo človeške pravice. Ženske se borijo skupno s sindikati proti diktaturi in žrtvujejo pri tem svoje življenje. Dnevno mučijo, ubijajo in zapirajo režimu nasprotujoče ljudi. Predstavnice iz Čila so odločno zahtevale padec Pinocheta in pri tem izrazile: „Pri-

pravljene smo našo svobodo plačati z življenjem.“

NEMŠKA DEMOKRATIČNA REPUBLIKA: V NDR so po mnenju njene predstavnice izpolnjeni vsi cilji desetletja žensk OZN. Na podlagi raznih statističnih podatkov je dokazala, da je enakopravnost na vseh področjih delovnega življenja popolnoma zagotovljena.

BOLGARIJA: Tudi v Bolgariji vlada popolna enakopravnost. Predstavnica bolgarskih žensk je menila, da zaposlitev ženske ni le pogoj za gospodarsko neodvisnost, ampak tudi nujno t. duhovnega razvoja. Nepristano se razširjajo raznovrstne oblike podpore ženskam — kot n. pr. predšolske ustanove, pralnice itd.

ŠVICA: V Švici se je 14. junija t. l. udeležilo 33,5 % volilnih upravičencev glasovanja o enakih pravicah za ženske in moške. Ta zakonski osnutek je potrdilo 60 % volilcev. Kljub temu obstojajo še bistvene razlike, n. pr. pri plačah. V kemični industriji so se razlikovale plače žensk in moških še do leta 1980 za 8 %. Danes se razlikujejo še vedno za 5 %, je navedla predstavnica švicarskih žensk.

Marija Jurič

FRAN LEVSTIK:

3

Deseti brat

O zakaj pač je zlata zora naših dni tako zelo kratka! Pa vendar vsak veljavni mladenič željno hrepeni po trudu polni moški dobi. Ko bi vedel, kaj ga v njej pričakuje, nikdar se je ne bi tako veselil, prosil bi, naj se ustavi ure cvetnega življenja, kakor je bil Jozva nekdanje sonec ustavi na nebu, da bi morju ne pripovedovalo sramote zmaganih bratov; znal bi, da se veselo ozira mož v leta za seboj, ki bi se vanja tako rad povrnil, in da se boji bodočih dni, o katerih govori pismo: „Nismo mi pogodu.“ Prijatelji, ki sem z vami trpel in veselil se, prepeval in kozarce praznil, kje ste? Ljubili smo se bolj nego rojeni bratje. In zdaj? Le redko se kdo oglasi, le časi katerega srečam samotnega na cesti bridkega življenja, vzdihujočega pod bremenom grenkih skrbi. Po vseh deželah široke zemlje ste razkropljeni, dragi bratje! Marsikdo naše nekdanje vesele tovarišije bi dal rad sam Bog ve kaj, da bi se zopet kje mogli sniti, kakor smo bili časi zbrani. Ali to je nemogoče. Mnogo jih že počiva pod hladno odejo črne zemlje. Na njihov zgodnji grob naj kane solza prijaznega spomina! Koliko pak je popolnoma dovoljnih in srečnih izmed živčih, ki smo bili tako neskrbni, tako dobrovoljni, ukaželjni, tako vneti za vse, kar je lepega in dobrega? Oh, dosti jih nima celo svojega domu, še kruha ne, kakor ta Zlatorepec, ki je bil zmerom najbistrejša glava med nami, živ kakor iskra, mehkega srca kakor nežna deklica, lep, da se mu je vse čudilo; zdaj pa je tako pal kakor izgubljeni sin v evangeliju. Roga se vedno sam sebi, le da bi si nekoliko utešil nemirno srce, zvičajno modrost svojega uma kliče na pomoč, da bi se tolažil, ker je zgrešil pravi pot svojega življenja — toda gotovo zastoj, kakor se

mu dobro vidi. Zalezla so ga leta, v katerih se več ne more človek lahko učiti, več lahko ne more postati, kar ni bil še dosihdob, v katerih za njim hodi le kesanje, pred njim pa strah namesto nekdanjega zlatega upa. Zato se klati od dežele do dežele, od mesta do mesta, kakor pravi deseti brat, in z ometnim pitjem ziblje v pozabo spomin tistih let, v katerih se je zamudil prijati kakega trdnega posla. Koliko bi on bil storil, da bi zadel na pravo stezo, katera mu je bila odločena! In zdaj? Če ni še izgubil pameti, gotovo je ne bode več dolgo imel. Koliko velikanov na duhu bi lahko rodila naša zemlja, ko bi mogel biti vsak to, za kar je najpripravnejši!

Te in take misli so me spremljale domov gredočega in še dolgo niso mirovale, ko sem bil že v postelji. Ugasnem torej luč, da bi laže zaspal; toda nikakor ni bilo moč. Zopet vžgem svečo in v roko primem knjigo; ali tudi brati se mi ni dalo. Torej zopet svečo pihnem in res naposled zadremam; toda bila je že davno ura na gradu odbila polnoči.

Ko se drugo jutro zbudim, skoraj sam sebi nisem prav do dobrega verjel, da se je zares včeraj godilo vse, kar sem videl in slišal. Mislim skoraj, da se mi je le sanjalo, kajti od osme šole nisem čul nikdar več, kje ali kaj bi utegnil biti Zlatorepec. Vendar so me nazadnje preverile vse okolnosti, da se mi ni sanjalo. Začnem tedaj presojeti, ali bi šel na Dolenjsko cesto po desetega brata ali ne. Bal sem se, ker je bil tako nestanovit, da se je zopet vrnil dol nazaj, od koder je prišel. Konci vsega premišljanja pak sem rekel: bodisi kakor koli, Zlatorepec je res jako samoglav, da ni hotel sinoči z menoj; ali pogledati moram zanj, ker sva bila součena. Odpravim se torej mimo Sv. Florijana. Ura je brenkala osem in vreme je precej hladilo, ker smo bili že na koncu grudna meseca, ko se je godila ta resnična zgodba. Radovedno sem se pomikal preko lese-nega mosta, ki je zdaj narejen za silo ondi, kjer smo nekdanj zidanega imeli. Z mosta sem pa šel dalje proti Rud-

niku. In glej, kmalu srečam Zlatorepca, ki je pušil tudi zdaj, pa ne iz gorenjske lule, temveč ostanek smotke je žgal, culo je pa zopet na gorjači nesel kakor sinoči, samo da je nekako mežikavo gledal. Videti mu je bilo, da je moral še dolgo po mojem odhodu prepevati: Za domovje! Ko me ugleda, naglo zavpije: „Dobro jutro! Že sem za trdno mislil, da te ne bode. Čakal in čakal sem; ker te pa le ni bilo spregledati od nobene strani, potlej sem pobral, kar vidiš dobrega in slabega na meni, ter izpustil se proti mestu, kjer sem hotel brez tebe poiskati sreče.“

Jaz: „Ne je zi se! Nisem znal, da tako zgodaj vstajaš.“
Zlatorepec: „Kdo bi pa dolgo spal po vašem prekletem bolnoglavniku? Možgane mi hoče raznesti, pa vendar preveč nisem pil. Meščanje pač ne morete v hramu trpeti vina, kajrčnega je dal Bog Dolenjcu, od katerega vem, da ga kupujete. Morate ga popravljati, morate ga bloditi, sicer vam ne miruje vest. Pridi v zidanico, tam boš videl, kakova je čista kapljica.“

Jaz: „Vem, da imate po kmetih marsikaj boljšega nego mi, ki med ozidjem prebivamo; zato se pa jako čudim, kako je, da nisi ostal med nepokvarjenim svetom, da nisi ostal med vinom, ki je samo na sebi.“

Zlatorepec: „Drugo nedeljo po svetem Jakobu menda bi utegnili biti sedemnajst božjih let, kar nisem videl niti jaz tebe niti mene ti in vendar že komaj čakaš, da bi se ti pobral izpred oči. Morda te je celo sram hoditi z menoj? Skoraj bi rekel, da sem bil zapazil nekaj takega že sinoči, ko je bilo na vrsti važno vprašanje o culi. Dragi moj, verjemi, da si zašel na slabe poti, kamor so prazni ljudje vabili tudi mene; ali jaz, hvala Bogu, nisem kakor ti! Prah sem odtresel pred njihovim pragom od podklatov svojih nog in krepko sem korake zasuknil, koder je možu spodobno. Ako te je v resnici sram starega znanca, pa ne samo znanca, temveč prijatelja, tudi ne samo prijatelja, ampak celo saučenca, moram ti naravnost povedti, da je le mene po pravici lahko sram takega pajdaša, kakršen si ti.

O ljubezni in sreči

V vasico, ob kateri je na jugu tekla reka, na vzhodni in zahodni strani so bili gozdovi, na severu pa plodna polja, v to vasico je vsako leto enkrat prikolovratil starček-berač. Potem ko je pri vseh hišah opravil svoj posel, se je izgubil v druge kraje.

Pot v dolino

Ni ga več in nikoli več ga ne bo med nami.

Prst, pod katero počiva njegovo izmučeno telo, je še sveža.

Izpod vencev, ki venijo v toplem jesenskem soncu, iskri zlati napis: OČETU V SLOVO.

Misli mi skušajo slediti njegovi poti, ki je na tem mestu našla svoj konec. Ne uspe mi. In tudi ne more. Za nekaj trenutkov vendar ne moreš podoživeti življenja, polnega težkih preizkušenj. Vidim le fragmente njegovih postaj:

Delavec — brezposeln — s trebuhom za kruhom — kmet — velika družina — izgnanstvo — vrnitev — spet ponižanje.

Mozaik njegovega življenja bi bil posejan s temnimi lisami, prepletenimi z njegovo neizmerno vero v zmago nad krivico, ki ga je tolikokrat pahnila na tla. In vedno znova se je vzravnal in dosledno nadaljeval svojo pot.

Zdaj ga ni več. Umrl je tiho, kot svetilka, ki ji nenadoma zmanjka življenjskega soka. Umrl je z nemo oporoko, da stopimo v sled njegovih pokončnih korakov.

Moj pogled gre prek domačih njiv in travnikov in gozda, gre po dolini in na vrhove Karavank. Povsod je on, je njegovo naročilo: tu smo doma! Nihče nima pravice, da bi nam jemal to našo zemljo, da bi nas delal za tujce.

Moja pot v dolino je težka. Z dreves in oglasnih sten kričijo parole, ki stiskajo moje razbolelo srce, teptajo načela in pravice. Oči znanih obrazov mrko buljijo vame, njihove misli razkrivajo smrt.

Smrt, spet smrt? Moj korak postaja vedno bolj čvrst in moje telo se podzavestno vzravnava.

Očetova sled je še sveža, ne smem pustiti, da jo zasujejo z listi hrastovih vej.

Andrej Kokot

Tako je neko jesen spet priromal, a se je ustavil še pred vasjo. Sedel je ob kup listja pri gošči, komar se je pravkar oprlo jesenkovo jutranje sonce. Sedel je, da bi si kaj zakrpal. Ko je tako z iglo vbadal, se grel in počival, se mu je zazdelo, da se je v kupu listja nekaj premaknilo. Pa to se mu je samo tako zdelo, je mislil, zato je mirno vbadal dalje. Spet je listje zašumelo. Prisluhne, gleda v kup, posluša, pa nič. Takrat pa se oglasi tik ob njem tenak, mil glas. Berač od strahu ni mogel takoj priti k sebi. Pa je le bila resnica. V kupu listja je zajokalo dete.

Razkopal je listje in našel dete v pleninah. „Tu ga je pustila nesrečna ali hudobna mati in je šla,“ si je govoril. Rahlo je pobral otroka in ga nesel na občino. Prišla je skupaj vsa srenja in dobri ljudje so najdeno deklico vzeli k sebi. Starček pa se je čez nekaj dni izgubil iz vasi kakor vedno.

Drugo jesen pa, ko se je vrnil, je prinesel deklici kos snežno belega platna. Gledal jo je ves prevzet in ko je ob teh večerih ostal pri hiši in ležal v hlevu na senu, je bil tako srečen kakor še nikoli.

Po Menini planini je divjal močan veter in pometal sipek sneg v globače. Bilo je mrzlo.

Četa partizanov je taborila v zavetju orjaških smrek. Imela je razpete šotore, ki so bili pokriti z debelo plastjo snega. Borci so kurili velike ognje in se grela okoli njih.

Ko je šel neko jutro kuhar Medard n abukovo poseko po drva, je našel malo živalco, pogreznjeno v zamet.

Bila je mlada srna. Medardu se je srnica zasmilila. Bila je komaj še živa. Sestrada, mokra in prezebla je drgetala in mlahavo opletala z glavico. Medard jo je vzel v naročje in jo odnesel v taborišče.

„Oho, danes bomo jedli srnjo pečenko!“ je vzkliknil četni mesar in si obliznil ustnice.

Toda kuhar Medard srne ni dal iz rok. Rekel je, da jo bo negoval. Ko si bo opomogla, pa jo bo spustil.

Medard je položil srnico na vrečo in jo pokrival z odejo. Ko je zakuril ogenj, jo je vzel v naročje in ji ponudil košček kruha. Toda

„Eno srce na svetu me bo le ljubilo,“ si je rekel. „Eno srce. In to je za mene, siromaka, dovolj.“

Prihajal je vsako jesen vedno bolj truden in deklico je razveselil z neznatnimi darili. Toda prinesel je vse, kar je premogel. In ko je deklica prihajala k pameti, se je njeno srce res oklenilo starčka, ki je rad takole govoril:

„Ti nisi imela nikogar na svetu. In tudi jaz ne. Pa sva se našla, viš, na tistem mestu, kjer je nekoč stal kup listja. Ti uboga in neboljena, jaz pa star in onemogel.“

„Res je, dedek,“ je dejala ona.

Tako ljubezen ji je sejal v srce leto za letom. Komaj je po drevju dahnila jesen in so jabolka dobila rahlo rdečo barvo, je deklica spraševala:

„Ali dedek kmalu pride?“

„Kmalu pride,“ so ji rekli ljudje.

In res je prišel po vrsti devet jeseni. Desete ga pa ni bilo več. Rumeno listje je že odpadlo, jabolka so bila pobrana, pašniki seveda goli, njega pa ni bilo. Deklica pa je čakala. Čakala je vso zimo, pomlad, poletje, jesen in žalovala. Sosedji pa so jo tolažili.

„Pri dobrih ljudeh si,“ so ji rekli. „Ko dorasteš, boš vse to pozabila.“ Deklica pa jih je vprašala:

živalca je bila tako izčrpana, da ni mogla jesti. Šele ko se je malo ogrela, je začela glodati skorjo.

Zvečer je šel Medard na samotno Planšarjevo domačijo po otep slame in sena. Nato je v zavetju

sir. Z njim je šla tudi Mikica. Bila je mrzla burja. Zato se tisti večer nista vrnila v taborišče. Medard je legel na toplo kmečko peč, Mikica pa se je stisnila pod klop.

Srna Mikica

košate smreke napravil svoji srnici, ki jo je klical Mikica, udobno ležišče.

Mikica ga je ubogala kot otrok očeta. Legla je na slamo in začela jesti seno. Medard je sedel k njej, jo gladil po dlaki in ji ljubeznivo prigovarjal.

Drugi dan je Mikica že vstala. Sukala se je okoli kuhinje in Medarda. Nežno mu je lizala roke in ga ljubeznivo ogledovala.

Mikico so imeli radi tudi drugi partizani. Z njo so se igrali in šalili, ona pa jih je zabavala.

Nekega večera se je Medard napolil na Planšarjevo domačijo po

V jutranjem svitu, ko je Medard še spal, je Mikica odšla v hlev, kjer je gospodinja molzla kravo. Slastno použila skodelico toplenga mleka, ki ji ga je dala dobrosrčna kmetica. Ko se je vračala v izbo, je zagledala v bregu nad hišo skupino neznancev. Mikica se jih je ustrašila in zbežala v hišo. Z nogo je popraskala po izbrnih vratih. Medard ji je odprl, ona pa ga je dregala s smrčkom in rinila proti izhodu.

Medard je zaslutil, da nekaj ni v redu. Urno je planil skozi vrata na dvorišče, a že so ga zgrabili sovražni nemški vojaki.

Ob dnevu mrtvih

Dež jesenski tiho pada.
Grob na jasi črn in nem.
Vseposod spokojnost vlada;
lučka, šopek krizantem.

Tu omahnil je pred leti
nepozabljen, a neznan,
v vojni tisočkrat prekleti
mlad slovenski partizan.

Gruda ga domača krije,
gost na zemljo pada mrak,
sveče plamen svetlo sije,
Večna slava ti, junake!

„Povejte mi, če se bo našel spet kdaj tak človek, ki bi me imel tako rad kakor dedek? Pa bom spet srečna in zadovoljna.“

Ljudje so molčali. Niso ji vedeli odgovoriti, kajti sreče, ki je edino v globoki, nesebični ljubezni, nikdar ne moremo z gotovostjo prerokovati.

Ferdo Godina

Mikica je urno odskakljala proti gozdu. Ko je pritekla v četrto taborišče, je nemirno dvigala ranjeno nogo. Borci so takoj uganili, kaj se je moglo zgoditi. Urno so pograbili puške in odhiteli na pomoč Medardu.

Sovražniki so pravkar zapustili Planšarjevo hišo in odšli v dolino. S seboj so gnali vklenjenega Medarda. Bil je bos, razoglav in raztrgan ter ves krvav od pretepanja.

Ko so nemški vojaki prišli v ozko sotesko, jih je partizanska četa prestregla in napadla. Sovražniki so se brezglavo razbežali. Partizani so Medardu odvzeli verige ter ga pri Planšarjevih oblekli in obuli. Tja je priskakljala tudi njegova zvesta Mikica. Medard jo je stisnil k sebi in jo poljubil na smrček. Bolničar pa je obvezal Mikici ranjeno nogo.

Medard in Mikica sta hodila skupaj še tri mesece, potem pa je bilo vojne konec. Medard se je vrnil v osvobojeno domačo vas, Mikica pa je ostala v svobodnih gozdovih.

Jože Štok-Korotan

Nobeden mojih drugih součencev bi se tako ne previjal, kakor se kača v precepu in ti danes. Ne morem ti povedati, kako mi je žal, da te je tako zelo popačil hudobni svet. Morda si napihnjen zato, ker ti je Bog podaril boljše rokave nego meni? Hm, kar se tega tiče, brate, hodil sem že opravljen, kakor se nobeden minister nikoli ne opravi; pa vendar se nisem sramoval, da me je v Trstu na velikem trgu v nedeljo opoldne ogovoril Triplat, ko sem za desno podpazduho peljal bogato, mlado, lepo gospodično, za levo pa njeno mater in za nami sta šla brat in oče. Moj poprejšnji znanec Triplat je bil pa tako slabohlačen in votlobuten, da so celo židje bežali, ko so ga videli.“

Jaz: „Čudno se mi dozdeva, kako moreš ti, ki si vedno bil razumen, dolžiti me takih reči, katere mi celo niso bile v mislih.“

Zlatorepec: „Če je tedaj res, da se ne sramuješ, na, pa vzemi ter nesi po Starem trgu do Sv. Miklavža namesto mene culo na gorjači.“

Tako je rekel in že mi je podajal breme, katerega se zdaj ni bilo mogoče braniti, dasitudi se ga nisem gotovo nič veselil. Kar se Zlatorepec naglo ustavi in reče? „Ti, ali nimate v Ljubljani Slovenci nekakove čitalnice ali kako se že imenuje?“

Jaz: „Imamo.“

Zlatorepec: „Ali hodi vanjo dosti ljudi?“

Jaz: „Dosti.“

Zlatorepec: „Kdaj? In kakšnih je največ?“

Precej se mi je zdelo, da najbrž deseti brat že spet kaj napačnega kuha, zato mu nisem hotel vsega naravnost povedati, ampak rekel sem, da gospodje največ hodijo po kosilu.

Zlatorepec: „Kdaj pa gospe in gospodične?“

Jaz: „Kadar je ‚beseda‘ ali ples.“

Zlatorepec: „Pojutrnjem kaže nedelja na pratiki. Morda boste imeli pojutrnjem kaj takega?“

Jaz: „Ta mesec ne še.“

Zlatorepec: „Bodisi! Jaz nisem tistih, da bi nikjer ne odnehal, če imam s poštenim človekom opravke. Zdaj, ko veš, da se za trdno menim ustaviti v Ljubljani, vidiš, da prav lahko počakam prihodnjega meseca. Ti pa moraš javno pokazati pred svetom, da se me res ne sramuješ. To je dolžnost, katero dopolniš do starega prijateljstva. Kadar boste imeli prvo ‚besedo‘ ali ples, pojdem s teboj v čitalnico, da me seznaniš najprvo z gospodičnami, potlej z gospemi, nazadnje pa še z gospodi, če se mi bode zdelo potrebno.“

Jaz: „Prav rad! Posoda tvoje velike modrosti se do tedaj lahko tudi že nekoliko preliči.“

Zlatorepec: „Kakova posoda? Kaj se preliči? Ali ti nisem rekel, da si zašel na slabe poti? Dobro me poslušaj! Nikakor ne pojdeva brez cule in brez gorjače, ki je že v Rimu videla papeža in svetega Petra cerkev, na Dunaju pa cesarja. Če pa zame ne maraš, v tem hipu se ločiva! Ponujati nečem nikomur samega sebe kakor krušnjarica hlebec.“

Težko je bilo uganiti, ali se le šali deseti brat ali je vendar sitna resnica, kar tako moški pripoveduje. Soditi je, kolike zadrege bi me bile neprijetno obsule, ko bi ples ali beseda bila že ta ali prihodnji večer. Ustavljaj bi se mu za zdaj ne bil, ker ga ni kazalo dražiti, če je zares kaj takega mislil; še dosti manj pa je kazalo ustreči njegovi smešni glavi. Edina tolažba je torej bila to, da se „besede“ ali plesa nisem tako hitro nadejal; zato mu dovolim vse čisto, na tihem pa sklenem skrbeti, da se ga pozneje primejo pametnejše misli, če ostane v Ljubljani. Tedaj mu rečem: „Iznebiva se teh malih stvari ter pojdiva naglo v mesto, ker mene čaka delo. Preveriti se moraš kmalu, da jako čislam prijatelja in součenca, posebno pa tebe.“

V teh pogovorih sva prišla do mitnice.

Prižmar pripoveduje

Kdo so bili njegovi in njegovega ščitnika Pilpoha stari dedje

Vsak pameten mož, kadar se meni za kako stvar, bodisi majhna ali velika, najprvo pripoveduje, kako je tej stvari ime. Tudi jaz najprvo pripovedujem, da sem Pižmar po očetu in po materi, kajti sem se namenil svoje življenje popisati vsem pravovernim kristjanom v poduk in korist in pa da ne bi v poznih časih kdo mojega dejanja prilasteval komu drugemu, ki ga morda za moje dni še ni bilo na svetu ali pa ga že ni bilo ne kosti ne prsti. Starra navada pak je pisateljem, kateri se lote popisovati svojega dela, da najprvo pokažejo, če le morejo, da so stare, častite korenine, zatorej se menda nad mano nihče ne bo opotikal ali name kamna pobiral, ko bo najprvo bral, kdo so bili moji stari častitaki.

Začetek mojih dedov je bil takle:

Pod cesarjem Deoklecijanom je živel na Svetem Trsatu Martin Koračin in je bil kolomazec. Ko so prišli tisti dnevi, da se je začel po ženskih ozirati, pobere v zakon dekle Jero Guzoprdo. Jera Guzoprda je bila v zakonskem poštenju noseča in vprašala je starih bab, ali porodi sina ali hčer. Stare babe so v črepinjo spustile svoje vode, na vodo pogledale in rekle, da porodi sina, ki bo po svetu nosil dišeče ime. Kmalu potem se Jeri Guzoprda zaželi ocvrtega kurjega malina. Pri hiši pa niso imeli kurjega peresa razen samo ene jarice, ki se je tiste dni ravno pripravljala, da bo začejala nesti; zakaj prvo jajce je bilo že blizu kraja. Obema se je težko zdelo nož pokazati, ker imela je čop in bila je lepo grahljasta; ali kurjega malina je pa bilo pri gospodarstvu zelo treba.

(Se nadaljuje)

VABILA

31. oktobra 1981 ob 20. uri na ljubljanski televiziji direkten prenos selškega ansambla, ki je nastopil na srečanju koroških vižarjev 12. julija 1981 v Selah

Posojilnica Borovlje vabi ob svetovnem dnevu varčevanja 30. 10. 1981 ob 13.30 uri v Posojilnici Borovlje na

AVTOGRAMSKO URO

Srečali boste: Bojana Križaja, Borisa Strelca, Jožeta Kuralta, Huberta Neuperja, Hanzija Wallnerja in Fredyja Groyerja
Čakajo vas majhna presenečenja!
Vsi ste prisrčno vabljeni

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA vabi v okviru Koroške glasbene jeseni 1981 na

KONCERT

JAPONSKE PEVKE ALTISTKE RIEKO KATSUMATA IN PIANISTA JAN-KA ŠETINCA

v četrtek 12. novembra 1981 ob 19.30 uri v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA vabi na

SPOMINSKI KONCERT

ob 2. obletnici smrti Pavla Kernjaka v nedeljo 22. novembra, ob 14.30 uri v Veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu.
Nastopili bodo zbori in skupine iz Podjune ter moški zbor Vres iz Prevalj.

POSJOJILNICA ŽELEZNA KAPLA vabi na kulturno predstavo Edija Majarona

„LUTKE STRIČKA JURJA“

v petek 30. 10. 1981 ob 13. uri v farni dvorani v Železni Kapli.
Gostuje lutkovna skupina Lutke mladje KDZ iz Celovca.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV

v nedeljo 15. novembra 1981 ob 14.30 uri v Mestni hiši v Borovljah.

Pokroviteljstvo:
Zvezni minister za pouk in umetnost; vizekancler dr. Fred Sinowatz, namestnik deželnega glavarja Stefan Knaf, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc, župan mestne občine Borovlje Anton Woschitz

Nastopajo otroški in mladinski zbori ter instrumentalne in folklorne skupine iz sledečih krajev: Žvabeka, Nonče vasi, Libuč, Smihela pri Pliberku, Globasnica, St. Lipša, Žitare vasi, Dobrle vasi, St. Vida v Podjuni, Celovca, Radš, Smarjete v Rožu, Sel, Slovenjega Pljamberka, Borovelj, Sveč, Bilčovsa, St. Jakob v Rožu, Loč, Brnce, Bistrice na Zilji, Sentilja, Škocijana, Rožeka, Galicije in Ukev v Kanalski dolini.

Menjava denarja

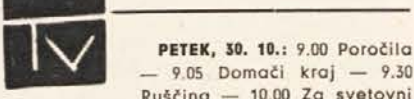
Stanje v četrtek 29. oktobra 1981

Za 100 dinarjev dobite	35.00 šil.
Za 100 dinarjev plačate	40.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.28 šil.
Za 100 lir plačate	1.38 šil.
Za 100 mark dobite	691.00 šil.
Za 100 mark plačate	707.30 šil.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo: 9020 Celovec/Klo penfurt, St. Ruprechtstraße 19/IV (Sindok) telefon 84924, telex 42086; uprava: 9020 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32550 - Tiska Založniška in tiskarsko družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

RADIO - TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 30. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Domači kraj — 9.30 Ruščina — 10.00 Za svetovni dan varčevanja — 10.30 Charles Chaplin — 11.50 Sledovi interna — 12.05 Ameriške univerze kot kulturna središča — 13.00 Poročila — 17.30 Dogodivščine Toma Sawyerja in Huckleberryja Finna — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Družinski obzornik — 18.49 Oddaja zveze sindikatov — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.15 Modna revija — 21.20 Michael Heltau — 22.20 Mamila — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 31. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 200 let tolerančnega patenta — 11.25 Mamila — 12.30 Zapoj z nami — 13.00 Poročila — 15.35 Ljubim te — 17.00 Risanka — 17.30 Obalni gusarji — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Stavimo, da... — 22.00 Šport — 22.20 Prisrčno, Roger Whitaker — 23.05 Poročila.

12.20 Usoda prizadetih — 12.50 Pokopališča na Norveškem — 13.00 Poročila — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Konjske zgodbe — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 21.05 Profesionalci — 22.25 Poročila.

TOREK, 3. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Bratje — 9.30 Angleščina — 10.00 Šalska oddaja — 10.30 Otrokom za zelenimi očmi — 12.05 Risanka — 12.15 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 17.25 Tudi zabava mora biti — 17.00 Otrokom za lahko noč — 18.00 Leteča ladja 121 SP — 18.30 Družinski obzornik — 18.54 Nasveti potrošnikom — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Teleobjektiv — 21.00 Slike v zrcalu — 21.45 Knjižniški napad — 23.00 Poročila.

SREDA, 4. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi zabava mora biti — 9.35 Francoščina — 10.05 Surovine in svetovno gospodarstvo — 10.35 Krvava slonova kost — 12.00 Zakladi sveta — 12.15 Teleobjektiv — 13.00 Poročila — 17.00 Nova čarovniška palica — 17.30 Wickle — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Smeh na recept — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Ti-

MLADI ROD

v vsako družino

Naročite ga na naslov:
MLADI ROD
9021 Klagenfurt/Celovec
Poštni predal 45

NEDELJA, 1. 11.: 11.00 Novinarska ura — 12.00 Biti proti je vedno lahko — 14.40 Otrokom za zelenimi očmi — 16.20 Dokumentarni film iz varšavskega geta — 17.35 Risanka — 17.45 Seniorski klub — 18.30 Blagor nežnim — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 She Dances Alone — 22.00 Michael Guttenbrunner — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 2. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Veselje — 9.30 Pogled v lonec — 10.00 Šalska oddaja — 10.30 Notredamski zvonar —

rolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dokler živimo — 21.50 Poročila.

ČETRTEK, 5. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Starši — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Obraz stoletij — 10.30 Dokler živimo — 12.05 Može brez živcev — 12.15 Waltonovi — 13.00 Poročila — 17.30 Marco — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Vabimo k mizi — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Družinski svet — 21.15 V Jugoslaviji ob južnem Jadranu — 22.05 Šport — 22.55 Poročila.

Novo v knjigarni Naša knjiga

- Penelope Leach, **Otrok od rojstva do šole**, Centralni zavod za napredek gospodinjstva, Ljubljana 1979 — To je knjiga o otrocih, ki jo je napisala mati za matere in očete — 520 str., šil. 216.—
- Narodne vezenine na Slovenskem** — Vsebina: Vezenine s križci; Belokranjske vezenine; Tkaničenje; Štepanje; Raličanje; Dokumentacija in viri, šil. 160.—
- Slovenska ljudska noša**. Sestavila Marija Markovič, štiribarvne slike, zgodovinski pregled — krojni poli —, samo šil. 150.—!
- Šivanje**. Domiselni modeli — enostavni kroji — Tunika, kimono, škotski kilt, tesarske hlače, indijska srajca, bluzon, anorak, maršovec in še kaj, 192 str., šil. 72.—
- Maurice Messegue, **Zelišča za zdravje**, 344 str., šil. 189.—
- Punčke iz cunj** — Lepe štiribarvne slike in kroji — šil. 66.—
- Jutta Lammer, **Otroška ročna dela** — šivanje, vezenje, tkanje, vozlanje, kvačkanje in pletenje — šil. 66.—
- Diana Simmons, **Mali vrtnar** — knjiga o vrtnarjenju za otroke šil. 66.—
- Hitra kuhinja** — dobra in poceni, po domačih receptih — 184 str. — šil. 126.—
- Slovenske narodne jedi** — 378 str. — šil. 111.—
- Jrše/Pokorn, **Srce in ožilje** — Zdrav način življenja; boleznin dieta; vse o srčnem infarktu — 258 str. — šil. 68.—
- Matko/Pirc, **Dieta pri jetrnih in žolčnih obolenjih** — 146 str. šil. 45.—
- Matko/Pirc, **Dieta pri boleznih želodca in črevesja** — 184 str. šil. 39.—
- Košuta/Pirc, **Sladkorna bolezen in dieta za sladkorno bolne** 214 str. — šil. 39.—

AVSTRIJA 2

PETEK, 30. 10.: 17.30 Biti proti je vedno lahko — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zdravniški svetovalec — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — 22.20 Vran — 23.40 Poročila.

SOBOTA, 31. 10.: 17.00 Ljuba družina — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Nagomet — 19.00 Za prijatelje filma — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Zadeva za ljudskega odvornika — 20.15 Sto let Boston Symphony Orchestra — 21.55 Vlada Kansasa — 23.30 Poročila.

NEDELJA, 1. 11.: 11.00 Koncert — 15.15 Spokornik Boleslav — 16.30 Zapoj z nami —

17.00 Krvava slonova kost — 18.30 Mladinska oddaja — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski obzornik — 20.15 Spadnji desetlisoči — 22.25 Umiranje in smrt v glasbi — 22.30 Šahovsko prvenstvo Karpov-Korčnoj.

PONEDELJEK, 2. 11.: 17.45 Tolmač orientala — 18.15 Smrtni ples — 19.30 Čas v sliki — 21.50 Umiranje na Dunaju — 21.05 Šiling — 21.50 Poročila — 22.20 Čas miru.

TOREK, 3. 11.: 17.45 Varčevanje energije — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sem? — 21.05 Horoskop — 21.50 Poročila — 22.20 Klub 2.

SREDA, 4. 11.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kultura v sredo — 21.05 Religije sveta — 21.50 Poročila — 22.20 Salut za Freda Astaira — 23.45 Poročila.

ČETRTEK, 5. 11.: 17.45 Šalska oddaja — 18.00 Na poti po Avstriji — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dali, dali — 21.50 Poročila — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 30. 10.: 8.50 TV v šoli — 15.30 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Čebelko

Hlaček — 17.45 Domači ansamblj — 18.15 Obzornik — 18.25 Izbraževalna oddaja — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Izsljvanje na Atlantiku — 21.45 V znamenju — 22.00 Sibirijada, 1. del sovjetskega filma.

SOBOTA, 31. 10.: 8.00 Poročila — 8.05 Glasba za cibabane — 8.20 Lolek in Bolek — 8.30 Nihče kakor jaz — 9.00 Jelenček — 9.30 Dokumentarna oddaja — 10.00 Velike šahovske osebnosti — 10.20 Župan v Casterbridge — 11.15 Poročila — 16.15 Košarka — 17.45 Poročila — 17.50 Potovanje Charlesa Darwina — 18.50 Naš kraj — 19.05 Zlata ptica — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Naše srečanje — 21.40 Modni utrinki — 21.45 Sibirijada, 2. del sovjetskega filma — 21.55 Kazipot — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 1. 11.: 10.25 Poročila — 11.30 Igra vam godba Milice — 13.00 Jugoslavija, dober dan — 15.55 Čudoviti prah, slovenski film — 17.15 Slovenski oktet — 17.50 Izgnanci, dokumentarni film — 19.10 Risanka — 20.00 Sedem sekretarjev SKOJ-a — 21.00 Zanima me — 21.35 športni pregled — 22.20 V znamenju.

PONEDELJEK, 2. 11.: 8.45 TV v šoli — 15.30 TV v šoli — 17.30 Nobelovci: Marie Curie — 18.05 Za zdravo življenje — 18.15 Otrokom in igra — 18.45 Mladinska oddaja — 19.30 Dnevnik — 20.00 Blagor premagancev, drama — 21.50 V znamenju.

TOREK, 3. 11.: 8.55 V v šoli — 17.30 Poročila — 17.45 Srečanje koroških vižarjev — 18.40 Obramba in samozočita — 19.30 Dnevnik — 20.00 študent naj bo, dokumentarna oddaja — 22.15 V znamenju — 22.30 Za lahko noč z Martioliom Salaiom.

SREDA, 4. 11.: 9.00 TV v šoli — 17.25 Poročila — 18.40 Balet za vsakogar — 19.30 Dnevnik — 20.00 Prijatelj iz Amerike, znamen. film — 22.05 V znamenju.

ČETRTEK, 5. 11.: 8.55 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Jelenček — 18.40 Mladi za mlade — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Studio 2 — 21.30 Orgelski koncert.

ZALOŽBA OBZORJA MARIBOR
TOZD MATICA
62000 Maribor, Gosposka 3

ZALOŽBA DRAVA CELOVEC
in „NAŠA KNJIGA“
9020 Celovec, Paulitschg. 5-7

LOVRO KUJAR - PREŽIHOV VORANC je bard koroške dežele in njenih ljudi. To veste vsi, ne veste pa, da bo pri ZALOŽBI OBZORJA in ZALOŽBI DRAVA 15. novembra 1981 izšlo

IZBRANO DELO PREŽIHOVEGA VORANCA

v petih knjigah. V poljudni izdaji, vendar na podlagi najbolj avtentičnih rokopisov bo med ljubitelje lepe knjige po dolgih letih prišlo najpomembnejše Prežihovo delo, dostopno vsakomur:

1. POŽGANICA, 2. DOBERDOB, 3. SAMORASTNIKI, 4. JAMNICA, 5. NICINA (izbor iz novel in črtic)

Zanimive spremne besede k posameznim delom so napisali Denis Poniž, Emil Navinšek, Tone Sušnik, dr. Jože Pogačnik in Marija Kolar.

IZBRANA DELA PREŽIHOVEGA VORANCA bodo izšla v priročni in lepi izdaji: obseg 2200 strani format 13x20 cm, vezava umetno usnje.

Cenca vseh petih knjig skupaj 850 šilingov.

Na IZBRANA DELA PREŽIHOVEGA VORANCA se lahko že vnaprej naročite pri založbi Drava v Celovcu. S tem si boste zagotovili komplet dragocenih knjig.

Izpolnite desno naročilnico in jo pošljite na naslov: Založba Drava, Naša knjiga-Unser Buch, 9020 Klagenfurt/Celovec, Paulitschgasse 5-7.

NAROČILNICA

Priimek in ime _____

Naslov _____ Pošta _____

Leto rojstva _____ Poklic _____

Zaposlen(a) pri (naslov) _____

Nepreklicno naročam knjige IZBRANA DELA PREŽIHOVEGA VORANCA. Knjige mi pošljite na naslov

Podpis _____ Datum _____

PLIBERK:

Ob dnevu varčevanja

Naša Posojilnica je po lanskem uspešnem popoldnevu za mlade vlagatelje, letos ponovno vabila mladi naraščaj na praznovanje dneva varčevanja. Posojilnica je vabila letos mlade v nedeljo 25. 10. 1981 da si ogledajo znani in lepi mladinski film Pastirci. Temu vabilu pa je bilo dodano tudi, da bodo mladi poleg filma presenečeni z drugimi stvarmi. In res je bilo tako.

Proti pričakovanju se je zbralo lepo število otrok in mladine. Bilo jih je skoraj sto in kar kipel je nam starejšim srce, ko smo lahko gledali mlade, nadebudne in nedolžne obraze, ki željno pričakujejo in sledijo vsaki besedi in dogodku. Dobrodošlico otrokom in ostalim, ki so prišli na prireditve, je izrekel predsednik upravnega odbora Posojilnice Lipej Kolenik. Po razložitvi pomena Svetovnega dneva varčevanja in še posebno o

pomenu varčevanja je sledil že omenjeni film Pastirci. Mladi so mu navdušeno sledili in veselo jih je bilo pogledati, čeprav so sedeli po tleh kakor lastovke na strehah. Ko je bil prvi del filma končan, so se otroci, po prejšnji napovedi, vsuli kot čebele iz panja iz kletnih prostorov na prostor pred Posojilnico, kjer so pekli poslovodja Jožko Nachbar, Sigi Stropnik in Marlej Hanin prave kostanje. Dišalo je imenitno in mladi so se kar gnetli okoli kotlja, da bi prišli čimprej do težko pričakovanih kostanjev. Vsak je prišel na vrsto in z začudenjem smo zrlji v mladi rod, kako se lahko sprosti. Na asfaltu so se najbolj „korajžni“ usedli in luščili kostanje ter jih zalivali s špecijem. Kar kmalu pa je bil prvi obrok kostanjev pod „streho“ in otroci so se prav tako z vneto vrnili nazaj v Posojilnico, da si ogledajo še drugi del filma Pastirci. Po filmu, ki se je res vsem dopadel, so se naši najmlajši vlagatelji vrnili nazaj k vročim kostanjem in jih z veseljem pojedli. Več staršev je povedalo, kako so bili otroci že ves teden nestrpni in neučakani, kdaj bo nedelja in kdaj bomo šli v Posojilnico.

Ta uspeli otroški popoldan pa je

POSOJILNICA DOBRILA VAS:

Prireditve v tednu varčevanja

V kulturnem domu v Dobrli vasi je na državni praznik priredila posojilnica Dobrila vas družabno popoldne za teden varčevanja. Prireditve je dala zanimiv pregled mladinskega kulturnega delovanja dobrolske okolice. Nastopili so otroški zbor iz Dobrle vasi pod vodstvom Ludmille Sturm, skupina iz otroškega vrtca v Sentprimozu pod vodstvom Simone in Helene, mladinski zbor iz Škocijana, ki ga vodi Helga Mlinar, mlajši mladinski zbor SPD „Danica“ iz Sentvida in Podjuni, na instrumentih pa sta spremljala Marjana in Stanko Polzer. Vmes pa je zaplesala na odru Monika Mlinar mala baletna umetnica. Spored pa so zaokrožili mladinski zbor v spremljavi kitar in flavt pod vodstvom Pepce Weiss, in folklorna skupina pod vodstvom g. Brežjak, obe skupini iz Šentlipša.

Spored je povezoval Stefan Sienčnik, ki je spregovoril tudi uvodne besede k tednu varčevanja. Z majhno pogostitvijo obiskovalcev je bilo zaokroženo to prijetno popoldne, v okviru katerega sta prejela čestitke zakonca Luka in Ljudmila Sienčnik ob njihovi zlati poroki.

F. C.

Pozdravi s potovanja z vlakom bratstva in enotnosti

Leta 1941 so okupatorji iz Slovenije izselili številne družine v Srbijo. Tam so se Slovenci tesno bratili s srbskim narodom in mu pomagali v boju proti okupatorju. Po osvoboditvi so se vsako leto srečavali v raznih krajih Srbije. Vsakoletno posebni vlak so letos ob 40-letnici imenovali Vlak bratstva in enotnosti. Temu vlaku so se tudi letos pridružili Slovenci iz zamejstva. Naša delegacija se je na poti po Srbiji spomnila tudi našega uredništva in nam poslala zgornje pozdrave.

nam vzpodbuda, da še večkrat naredimo kaj sličnega za naš mladi rod, če pa ne prej pa vsaj drugo leto za Svetovni dan varčevanja.

Zahvaljujemo se Slovenski prosvetni zvezi za posredovani film, prav tako hvala tov. Anzeju Zdovcu, ki je film predvajal, vsem tistim učiteljem, ki so prišli z otroci na ta otroški „praznik“ in pa seveda tisočera hvala tudi staršem, da so otroci lahko prišli ali pa so jih pripeljali celo sami. ikey

Ob dnevu mrtvih

Te dni je Zveza koroških partizanov — ob dnevu mrtvih — po svojih zastopnikih obiskala vseh štirideset grobišč in spominskih obeležij širom južne Koroške, kjer je pokopanih več kot petsto padlih partizanov in se s polaganjem vencev poklonila spominu mrtvih junakov, ki so padli v boju za našo svobodo. Včeraj pa smo bili na osrednji spominski svečanosti v Sentrupertu pri Velikovcu, kjer počiva nad 80 padlih partizanov in se skupaj z ZKP spomnili tam pokopanih borcev in vseh žrtev fašizma.

Pojutrišnjem pa bomo obiskali grobove svojih najbližjih sorodnikov ali dragih prijateljev, ki jih je smrt iztrgala iz naše srede, da se jih spomnimo in z našim obiskom pokažemo, da v spominu še vedno živijo z nami. Prižgali bomo sveče in grobove okrasili s cvetjem, vsak na svojem kraju, doma ali v tujini, kajti na dan mrtvih nam taka pot ni in ne more biti težka, saj ta dan poklanjamo vsem, ki jih ni več. V tistih trenutkih se bomo 1. novembra zbrali ob njihovih grobovih in se spomnili mater, očetov sester in bratov, katerih smrt nas zaigrinja v žalost.

Ko bomo v teh urah spomina v mislih pri naših pokojnikih, poklonimo se še minuto vsem tistim, ki nimajo nikogar več, da jim bi prinesli belih cvetov. Posebno pomislimo na vse tiste, ki so umrli nasilne smrti samo zato, ker so ostali zvesti svoji materi besedi in narodu in jih je groza fašizma pahnila v trpljenje in smrt. Kajti tudi oni so žrtvovali svoja življenja zato, da mi živimo v svobodi in miru. Njihovih gomil ni ali pa jih ne poznamo, vemo pa za kraje milijonskih smrti kot so Dachau, Ravensbrück, Mauthausen, Treblinka in drugi. Zato ob dnevu mrtvih tudi njim prižgimo svečo spomina.

ŠAHOVSKA INICIATIVA SLOVENSKE ŠPORTNE ZVEZE

Sredi oktobra je šahovski odsek Slovenske športne zveze imel svojo prvo tekmo v 3. razredu - sredina koroškega prvenstva. Tekma v Liebenfelsu se je končala remis 3:3. Skupno tekmuje v tem razredu 9 moštev za vstop v 2. razred. Prvenstvo bo končano 17. aprila 1982.

Kader Slovenskega športnega društva šteje sedaj 7 ljudi, nekaj ljudi pa se konkretno bavi s pristopom. Sekcijski šef šahistov je Ivan Lukan, vodja moštva pa njegov brat Jože Lukan, ki je v pogovoru z našim listom pozval vse zainteresirane naj se pridružijo sedanjim igralcem, da bo čim prej mogoče igrati v dveh moštvih (pristop je možen tudi med letom). Ob zaključku letošnje sezone si pričakuje sredinsko mesto na lestvici.

Igre na domačih tleh so v prostorih Dijaškega doma Slovenskega šolskega društva v Tarviserstraße 16 v Celovcu. Prihodnja igra bo 8. novembra proti SG Magistrat Celovec II.

NASTOP KVINTETA IZ SLOVENJE-GA PLAJBERKA

Koroški ORF je ob uvedbi nove programske sheme priredil v Celovcu večer ljudske glasbe, ki so ga deloma prenašali tudi preko radia. Med nastopajočimi je bil tudi mešani kvintet Slovenskega prosvetnega društva „Vrtča“ iz Slovenjega Plajberka pod vodstvom Mirkota Lausegerja, ki je s slovenskimi narodnimi in eno nemško ljudsko pesmijo žel dobro kritiko. Spored je povezoval Hermann Troyer, ki se je potrudil tudi za dobro slovensko izgovorjavo.

ŠPORTNI VESTNIK

Ingemar Stenmark obiskal Elan

Svetovno znani alpski smučar Ingemar Stenmark je pretekli ponedeljek obiskal tovarno smučí Elan v Begunjah. Kot znano, Stenmark od začetka njegove tekmovalne kariere vozi na Elanovih smučeh. Zato je pred pričetkom nove tekmovalne sezone obiskal tovarno, kjer proizvajajo smučí s katerimi je dosegel najvišje lovorike smučarskega tekmovalnega športa od večkratnega svetovnega pokala, svetovnega prvaka in olimpijskega zmagovalca.

Potem ko si je Stenmark ogledal proizvodnjo smučí, je na tiskovni konferenci odgovarjal tudi na številna vprašanja novinarjev. V glavnem je šlo za nove bodoče načrte. Tozadevno je Stenmark dejal, da mu v prvi vrsti gre za svetovno prvenstvo 1982, da ga pa zaradi nesmiselnega točkovanja za svetovni pokal ne zanima. Nadalje je dejal, da bo smučal dokler bo uspešen, več po svojem skromnem značaju ni hotel povedati. Na vprašanje ali je kdaj pomislil na menjavo znamke smučí, je odločno povedal, da na kaj takega ni in ne bo pomislil, ker je povsem zadovoljen z elanovimi smučmi, da bo to znamko vozil dokler bo tekmoval in da bo Elanu ostal zvest tudi potem ko se bo umaknil s tekmovalnega prizorišča. V znak zahvale za njegovo zvestobnost s tekmovalnega prizorišča. V znak zahvale za njegovo zvestobnost s tekmovalnega prizorišča. V znak zahvale za njegovo zvestobnost s tekmovalnega prizorišča.

V torek je Stenmark obiskal tudi Elanovo tovarno na Brnci in si ogledal njihovo proizvodnjo.

Ustanovljeno športno društvo v Pliberku

Vedno bolj glasna je postala v okolici Pliberka tako v vrstah mladih kot tudi starejših zahteva po samostojnem športnem društvu, ki je tudi v narodnostnem oziru v prid Slovincem. Pred kratkim je bil ustanovni občni zbor, na katerem se je začelo s konkretnim delom za razvoj takšnega društva in je za predsednika bil izvoljen ravnatelj Leopold Cvelc. Odbor deluje sedaj predvsem v to smer, da bi ustvaril pogoje za igranje tenisa in za tek na dolgo progo. Gre predvsem za panoge, v katerih lahko sodelujejo vse starostne skupine na široki podlagi, prav tako pa služi rekreaciji. Na prvem mestu so dela za pripravo igrišča za tenis, ki bo na zemljišču tovarne Toppport. Društvo je dobilo v najem zemljišče, v teku prihodnjega leta pa bo verjet-

no realizacija igrišča zgotovljena. Sedaj se odborniki trudijo, da bi organizirali potrebna sredstva in tudi podporne člane. Glede teka na dolgo progo pa bo treba napraviti še precej korakov preden bo možno organizirati javne tekme, do tedaj pa bo društvo organiziralo interne društvene prireditve. Društvo namerava pristopiti tudi k Slovenski športni zvezi. Vsem odbornikom želimo veliko uspeha pri njihovem delu.

Slovensko prosvetno društvo GORJANCI iz Kotmari vasi sporoča, da bo redni občni zbor v soboto 14. novembra 1981 v Kotmari vasi.

Slovenski književniki gostovali na Dunaju

Kot smo svojčas poročali, so na Dunaju pripravljali „Dneve sodobne slovenske literature“ in sicer dunajska Zentralsparkasse v sodelovanju z Ljubljansko banko. Tako so se minul teden na Dunaju mudili Danilo Lokar, Lojze Kovačič, Kajetan Kovič, Andrej Hieng in Tone Kuntner, ki so se s svojimi deli predstavili na posebnem literarnem večeru v starem Dunajskem rotovžu ter študentom slavistike na dunajski univerzi. Pisatelje in pesnike je spremljal tudi literarni zgodovinar dr. Matjaž Kmecl, ki je ob tej priložnosti predaval o sodobni slovenski literaturi.

Čeprav je tako sodelovanje koristno in za poglobljanje medsebojnih odnosov potrebno, obisk slovenskih književnikov na Dunaju ni bil povsem zadovoljiv, saj so na njihovih nastopih pogrešali predstavnike uradne kulturne politike, pa tudi sicer obisk ni izpolnil pričakovanja, namreč večje šte-

vilo avstrijskih besednih ustvarjalcev in drugih ljudi na prireditve — razen slovenskih rojakov — ni prišlo mnogo.

Kotmara vas

Te dni obhaja svoj 80. rojstni dan Katarina Lajčahar iz Kotmare vasi. Marinjca, kot ji pravimo, se je rodila pri Žmuku na Plešivcu, živela nekaj let pri Rožanu na Přebljah, dokler se ni v dvajsetih letih omožila k Marinjaku v Kotmari vasi. Jubilatka je v krogu svojih otrok in znancev ter pevcev SPD „Gorjanci“, ki so ji čestitali s šopkom pesmi v čilem zdravju praznovala svoj življenjski jubilej. Številnim čestitkam se pridružuje uredništvo Slovenskega vestnika.